

UNG VÄNSTERS PRINCIPPROGRAM

Antaget på Ung Vänsters 49:e kongress digitalt 3-6 januari 2021

 UNG VÄNSTER

UNG VÄNSTERS PRINCIPPROGRAM

Antaget på Ung Vänsters 49:e kongress 3-6 januari 2021

Förord

Ung Vänster är ett revolutionärt ungdomsförbund med rötter i den kommunistiska delen av arbetarrörelsen, förankring i kvinnorörelsen och influenser av miljö- och fredsrörelsen. Vår organisation har vuxit fram bland unga arbetande och studerande som i en social gemenskap vill verka för förändring av samhället.

Förbundet har haft olika namn och olika inriktningar under årens lopp, och precis som samhället har utvecklats mycket sedan vi bildades 1903 så har vår organisation genomgått stora förändringar. Samtidigt har vi bevarat mycket. Vår organisation präglas fortfarande starkt av frågor som stått i centrum genom historien, som antifascism, antimilitarism och internationalism. Insikten om de allvarliga klimat- och miljöproblemen präglar också vår politik. Ung Vänster analyserar verkligheten och utformar sin politik med hjälp av marxistiska och feministiska teorier. Vårt mål är ett klasslöst samhälle, fritt från förtryck – ett kommunistiskt samhälle.

Ung Vänster är självständigt gentemot Vänsterpartiet men en del av samma samhällsomdanande rörelse. I denna rörelse fyller Ung Vänster flera viktiga funktioner och vi vet att en enad kamp för politiska idéer och krav är viktig för vår framgång.

Ung Vänster organiserar ungdomar som ställer upp på vårt program och våra stadgar. Vårt arbete utgår från ungdomars situation i Sverige idag. I kampen för arbete, bostad, vettig fritid och en god utbildning läggs grunden för en vidare mobilisering och för att faktiskt förändra livsvillkoren för vanliga ungdomar. Motkrafterna till kapitalism och kvinnoförtryck byggs idag.

Ung Vänster verkar i den konkreta kampen för ungdomars rättigheter. Det är i vardagen vi möter motsättningarna i samhället. Det är de stora orättvisorna och de små framstegen som ger oss insikten om att vi inte bara måste, utan faktiskt kan, förändra samhället vi lever i. Med denna kunskap organiserar vi oss tillsammans. Socialismen som vision har funnits i tusentals år, men först genom organiserad kamp har några steg mot socialismen kunnat tas. Likaså var det först när kvinnor samlades i organiserad kamp som mäns överordning kunde utmanas. Mänsklig handling driver historien framåt.

En förankring bland arbetarklassens unga är viktig för Ung Vänster. En organisation som lägger stor vikt vid arbetarklassen som kraft i den socialistiska samhällsomvandlingen måste också åtnjuta förtroende inom arbetarklassen. Ung Vänster är en del av den svenska arbetarrörelsen. Fackföreningsrörelsen är därför vår naturliga allianspartner.

Massarbetet är en viktig del av vårt arbete. I fackföreningar, elevorganisationer och i olika kvinno-, miljö- och proteströrelser kan människor engageras för viktiga reformkrav som på sikt gynnar en socialistisk och feministisk utveckling. Strävan för att skapa största möjliga bredd utan att tunna ut de politiska kraven är en viktig princip för massarbetet. I det antifascistiska arbetet är breda gemensamma fronter tillsammans med samtliga försvarare av redan vunna demokratiska fri- och rättigheter ofta önskvärt. Vårt förbund är uppbyggt efter principer och lärdomar som skapats under de senaste hundra årens klasskamp och kvinnokamp. Målet är en effektiv och demokratisk organisation. Det lokala arbetet i klubben är grunden för Ung Vänsters verksamhet. Det är förbundets medlemmar som tillsammans utformar verksamheten, tar ansvar för tagna beslut och verkställer dem. På så vis tillvaratar vi bäst den kollektiva styrkan i vår organisation.

Vår människosyn

Vår politiska övertygelse och våra mål grundar sig på alla människors lika värde. Vi vill upphäva alla former av exploatering och förtryck som fråntar människan sitt värde och som förnekar henne rätten att leva i frihet och utveckla sina inneboende resurser.

Lika stort som vårt behov av mat, sömn och värme, är vårt behov av andra människor. Det är i relation till andra som vårt mänskliga beteende uppstår. Vi formas och påverkas av det samhälle vi lever i. Vi föds in i samhällen som är präglade av lagar och normer som formats av människor genom historien och samhället förändras ständigt utifrån hur människan påverkar det. Människan är på så sätt sin egen skapare och har därigenom möjlighet att genom aktivt och medvetet handlande omdana samhället till ett jämlikt och solidariskt samhälle, där klass- och könsförtryck är upphävt.

Människan är till sitt väsen aktiv, kreativ och produktiv. Men på grund av att vi lever i ett samhälle som präglas av ojämlikhet, hindras många att ta tillvara och utveckla sina inneboende resurser. Vi vill genom att skapa materiell trygghet, social rättvisa och genom en utvecklad demokrati ge möjlighet till alla att utvecklas och frigöras. I det jämlika samhälle vi

vill se, får var och en möjlighet att växa utifrån sin egen potential och kan delta i samhällslivet utifrån sin egen förmåga – oavsett funktionsförmåga eller fysiska förutsättningar. Jämlikhet ska inte förväxlas med likhet, utan det jämlika samhället ger tvärtom förutsättningar för en större mångfald, individuell utveckling och kreativitet.

Människan formas av det samhälle hon lever i och av sin sociala bakgrund. Dagens samhälle präglas av egoism, främlingskap och passivitet. Kampen för ett jämlikt samhälle är också kampen för ett samhälle där människan har en större frihet, i större utsträckning kan se sig själv i andra och agera solidariskt.

För att vi ska kunna påverka samhället måste vår organisation präglas av våra idéer och vår människosyn. Ung Vänster ska vara ett förbund som genomsyras av solidaritet, kamratskap och jämlikhet.

Teoretiska utgångspunkter

För att kunna förändra samhället, behöver vi förstå på vilka grunder samhället är utformat och hur dessa strukturer fungerar. Marxistiska och feministiska teorier har stor betydelse för vårt förbund, både som redskap för analys och som idétradition. De två teoribildningarna har samma värde för ett socialistiskt och feministiskt förbund som vill förstå och förändra samhället. De kan inte rangordnas, utan kompletterar varandra.

Klassamhället och könsmaktsordningen är två separata strukturer, men som också går in i och sätter ramarna för varandra. Tillsammans ligger de till grund för det samhälle vi lever i, med de många uttryck för ojämlikhet som präglar det.

Marxism

Dagens Sverige är ett klassamhälle. Vilken klass man tillhör beror inte på vilken inkomst man har utan på vilket förhållande man har till produktionen. En stor majoritet av befolkningen lever på att lönearbeta; att sälja sin arbetskraft i utbyte mot lön. Dessa utgör arbetarklassen. Mot arbetarklassen, står borgarklassen, eller överklassen, som i huvudsak lever på ägande av kapital. Överklassen köper arbetarklassens arbetskraft och har således makt både över andras arbete och över de värden detta arbete skapar.

Under historiens gång har olika samhällssystem, produktionssätt, avlöst varandra. Bakom samhällsförändringar kan vi se hur teknisk och social utveckling skapar förutsättningar för

nya samhällsformer och förändrade maktrelationer. Denna utveckling drivs på av intresse motsättningarna i samhället. Hur vi producerar de produkter och tjänster vi behöver, vem som äger produktionsmedlen och förhållandet mellan kapitalägare och arbetarklass, utgör samhällets bas. Denna bas motsvaras av en överbyggnad, med lagar, normer, politiskt system och juridik som är utformat för att bevara samhällets grund-läggande struktur.

Klasssamhällets struktur är inte statiskt över tid och arbetarklassen är inte en homogen grupp. Det finns stora skillnader inom arbetarklassen vad gäller utbildningsnivå, inkomst, arbetsvillkor, vilken makt man har över sin arbets-situation och så vidare. Könsmaktsordningen skär igenom klasssystemet och arbetarklassens kvinnor har generellt mindre makt, lägre inkomster och sämre arbetsvillkor än arbetarklassens män.

Mellan arbetar- och överklassen finns därtill ett mellanskikt bestående av högre tjänstemän, arbetsledare och personer inom högre akademiska yrken. Denna grupp är liksom arbetarklassen löntagare, men deras inflytande över sitt eget och andras arbete är större. De som tillhör detta mellanskikt har en motsägelsefull position inom klassamhället, då de kan ha gemensamma klassintressen såväl med arbetarklassen, som med överklassen. Även småföretagare har en speciell ställning i produktionen, eftersom de både äger produktionsmedlen och själva arbetar i sina företag.

Poängen med att göra en klassanalys är inte att mekaniskt placera in människor i strukturen, utan att förstå hur dagens samhälle ser ut, för att därigenom kunna formulera politiska målsättningar och strategier för att stärka arbetarklassens positioner och på sikt avskaffa klassamhället. Förändringar i klassernas sammansättning ändrar den politiska och den fackliga kampens förutsättningar, liksom den kan påverka arbetarklassens självuppfattning, men de förändrar inte den grundläggande konflikten mellan arbete och kapital.

Det finns starka intressen som verkar för att klassmotsättningarna ska döljas eller att människor ska uppfatta klasskampen, eller själva klasssystemet som någonting som hör till en svunnen tid. Genom en omfattande ideologiproduktion för överklassen och dess politiska företrädare fram en bild av samhället som fritt från klassförtryck. Det är i ljuset av detta man ska förstå påståenden som att alla idag tillhör medelklassen eller att arbetarklassen endast består av de människor som tillhör samhällets lägsta skikt. Även postmoderna teoribildningar som hävdar att klassamhället endast är ett i raden av många förtryck eller ”normer” fyller denna funktion. Att skapa ett klassmedvetande och en förståelse för dagens klasstrukturer, är en förutsättning för att också skapa den breda solidaritet inom arbetarklassen som krävs för att bedriva en framgångsrik socialistisk kamp.

Feminism

Feminism innebär ett erkännande av att det finns ett kvinnoförtryck och en politisk kamp som syftar till att upphäva detta förtryck. Feminismen är inte en enskild teori, utan det finns ett brett spektra av feministiska teoribildningar som utvecklats över tid och i olika politiska kontexter. Vår feministiska analys grundar sig på kvinnan som politiskt subjekt.

Så långt tillbaka i historien som vi känner till, har genus – konstruktionen av könsskillnader – varit grundläggande för hur samhället har organiserats. Formerna och uttrycken för detta har varierat, såväl mellan som inom olika samhällen. Samtidigt har i stort sett alla samhällsstrukturer byggts på en maktordning där gruppen män överordnas gruppen kvinnor. Detta är vad vi menar med könsmaktsordning. Liksom klassförtrycket, är könsmaktsordningen en ekonomisk, social och historisk konstruktion. Därigenom är den såväl föränderlig, som möjlig att upphäva.

Könsmaktsordningen genomsyrar och organiserar samhället, vilket tar sig uttryck inom samhällets alla områden – hur arbete organiseras, våra föreställningar om manligt och kvinnligt, vår syn på sexualitet, relationer, familjebildningar och hur vi skapar vår identitet etcetera. Könsmaktsordningen präglas av såväl hierarkiska relationer inom könen som en solidaritet mellan män, som möjliggör kontroll och makt över kvinnor. Könsmaktsordningen resulterar i att kvinnor och allt vad som förknippas med kvinnlighet strukturellt värderas lägre än män och maskulinitet.

En grundbult i den rådande könsmaktsordningen utgörs av att kvinnor har det huvudsakliga ansvaret för det ombesörjande arbetet. Både i hemmen och på arbetsmarknaden bär kvinnor det största ansvaret för de vårdande sysslorna och för att serva män. Den könsmissiga arbetsdelningen skapar en ond cirkel för många kvinnor. Eftersom arbetsdelningen innebär att de har ansvaret för hemarbetet och familjen får de en sämre position på arbetsmarknaden, vilket i sin tur leder till en sämre lön. En sämre ekonomisk situation leder till ett ökat ekonomiskt beroende. Med sämre lön blir det även ekonomiskt lönsamt för familjen att kvinnan tar större ansvar för hemmet, till exempel är föräldraledig eller går ner på deltid vid behov, vilket förstärker den onda cirkeln.

I många fall uppfattas skillnader mellan könen som självklara och ”naturliga”. Det är en föreställning som genom historien använts och fortfarande används för att upprätthålla könsmaktsordningen. Män och kvinnor har tillskrivits olika egenskaper, talanger och förmågor – vilka och hur dessa har sett ut har förändrats över tid och de beskrivs på olika sätt

i olika kulturer. Dessa olika konstruerade egenskaper har setts som uttryck för könets naturgivna olikheter. Vi vänder oss mot en syn på kön som innebär att det finns naturligt och sant kvinnliga och manliga egenskaper, där biologin anses bestämmande för människans plats i världen. På så sätt ansluter vi oss till en likhetsfeministisk tradition. Samtidigt menar vi att även kroppen och människans fysiska förutsättningar är en del av hennes villkor och att en könsmaktsanalys aldrig får bli blind för detta.

Tillskrivna skillnader i form av könsuttryck, det vill säga olika sätt att visa och uttrycka sitt kön så som kläder, kroppsspråk etcetera, förhindrar människor att fritt uttrycka sin personlighet. Detta påverkar alla människor, och att bryta mot dessa kan även leda till trakasserier, diskriminering och dödligt våld. Att bryta mot förväntade könsuttryck stör den rådande könsmaktsordningen och hotar i förlängningen mäns kontroll. Om den som ses som man av samhället har traditionellt feminina kläder och kroppsspråk så ger det ofta större negativa reaktioner från omgivningen än tvärtom – då femininitet värderas lägre än maskulinitet ses det ofta som ett hot av andra män. Personer som har en könsidentitet, det vill säga uppfattning om vilket kön man har, som inte stämmer överens med det av samhället tilldelade könet, utsätts också ofta av sociala och psykiska påfrestningar på grund av samhällets normer.

Könsmaktsordningen genomsyrar inte bara den offentliga sfären – arbetslivet, den politiska sfären, ekonomin och så vidare, utan också de områden som vi betraktar som allra mest privata – våra relationer, vår sexualitet och vårt identitetsskapande. Personliga relationer, familjen och förhållandena i hemmet har länge betraktats som områden skilda från det omgivande samhället och därmed opolitiska. Ung Vänster menar att de tvärtom är centrala politiska områden i den feministiska kampen. Dessa områden präglar i allra högsta grad hur kvinnors liv ter sig och hur maktrelationen mellan män och kvinnor utvecklas och uttrycks. Vidare har kvinnor idag inte rätt till makten över eller tillgången till sina egna kroppar och sin egen sexualitet. Det kan inte betraktas som isolerat från samhället i övrigt eftersom det påverkar och begränsar kvinnors handlings-utrymme i alla situationer.

Kapitalismen och könsmaktsordningen samverkar ibland för att upprätthålla varandra. Den segregerade kapitalismen har en grupp lönearbetare som kan ges lägre lön av just den anledningen att de är kvinnor. Kvinnoförtrycket och klassamhället organiserar varandra, det vill säga dagens klassamhälle ser ut på ett visst sätt för att könsmaktsordningen finns och vice versa. Samtidigt kan de två strukturerna komma i konflikt med varandra. Ett exempel är hur kapitalets behov av arbetskraft har kunnat bidra till att möjliggöra kvinnors förvärvsarbete.

Den feministiska kampens framgångar visar att det är både viktigt och möjligt att flytta fram kvinnors positioner under ett kapitalistiskt system.

Kapitalismen, klassamhället och könsmaktsordningen

Kapitalismen är det dominerande produktionssättet i världen idag. Även kapitalismen har en början och ett slut. Det kapitalistiska produktionssättet bröt fram ur det feodala systemet. En ny härskande klass, borgarklassen, vann sin makt i kamp mot den gamla feodala härskande klassen, adeln. Liberalismen blev namnet på den nya revolutionära ideologin för borgarklassens kamp mot adelns privilegier. Men kapitalismen skapade också arbetarklassen – vars revolutionära ideologi är socialismen.

Det kapitalistiska produktionssättets grund är det privata ägandet av produktions-medlen. Denna äganderätt ger de som innehar den makt att styra vad som produceras och hur produktionen organiseras. Under kapitalismen är den främsta drivkraften att skapa allt större vinster åt de som äger produktionsmedlen. Konsekvenserna av jakten på nya rikedomar är förödande. Krig, imperialism och miljöförstörelse är bara några exempel. Kapitalismen har möjliggjort stora framsteg för mänskligheten i form av teknisk utveckling, stegrad arbetsproduktivitet och skapandet av förutsättningar för utvidgade politiska och sociala rättigheter. Men kapitalismen är som system ändå oförmöget att tillgodose alla människors grundläggande behov av exempelvis mat, en bostad och ett arbete. Kapitalismen är ett system fullt av motsättningar. Den allvarligaste motsättningen är att kapitalisterna för att göra så stora vinster som möjligt är tvungna att ständigt sträva efter att hålla nere lönerna, men då samtidigt också omöjliggör grunden till vinster genom att efterfrågan på de producerade varorna minskar. Det kapitalistiska systemet hamnar därför i ständiga överproduktionskriser som tar sig olika uttryck, men som i grunden alltid handlar om kapitalismens inneboende motsättningar. Kapitalismen är irrationell eftersom det som produceras är det som genererar vinster till kapitalägarna, och inte alltid det som är mänsklighetens behov. Som produktionssätt är den också ineffektiv, eftersom kapitalismen inte kan garantera arbete åt alla.

Den ekonomiska makten i samhället blir alltmer koncentrerad. Den forna konkurrenskapitalismen som sprang ur småskalig och hantverksmässig industri utvecklades tidigt till en monopolistisk kapitalism där ekonomin domineras av ett fåtal storföretag och banker. I

Sverige har denna koncentration av ägande och makt i en internationell jämförelse gått mycket långt. Ägandet av de stora industriföretagen är nära sammansvetsat med finansbolagen och bankerna och finanskapitalets betydelse har ökat starkt.

Dagens kapitalistiska samhälle domineras av monopolistiska storföretag, som genom sin ställning kan sätta överpriser på varor och dumpa arbetarnas löner. Genom sin ekonomiska makt kan ägarna av dessa företag också få ett betydande politiskt inflytande, till exempel genom hot om att flytta utomlands. Samtidigt har nya ägarformer och borgerlig ideologi gjort ägandet mer anonymt för de breda folklagen än tidigare. De verkliga företagsägarna blir allt svårare att spåra i allt trassligare mönster av korsvist ägande, finans- och holdingbolag samt institutioner och fonder. De senaste decenniernas starka framväxt av en oreglerad finanskapitalism har lett till spekulationsvågors enorma omfattning är någonting nytt i kapitalismens historia.

Kapitalismen förutsätter ett klassamhälle, det privata ägandet av produktions-medlen är också ett icke-ägande för de allra flesta. Medan överklassen lever på vinsterna av sitt ägande, måste de allra flesta försörja sig genom att sälja sin arbetskraft. Klassamhället handlar ytterst om makt, såväl över samhället i stort som över det egna livet. Klassamhället genomsyrar hela våra liv, och påverkar alltifrån vår tillgång till utbildning, vår hälsa och hur mycket pengar vi har att röra oss med. I Sverige fördes under stora delar av 1900-talet en politik som minskade klasskillnaderna och ökade jämlikheten, men efter högerens offensiv och socialdemokratis högervändning har klassorättvisorna ökat markant. Idag är inkomsterna nästan lika ojämlikt fördelade som de var i början av det förra seklet.

Könsmaktsordningen har historiskt sett, precis som den gör idag, i grunden styrt hur samhället organiserats. Den vilar på konstruktionen av kön, genus, som begränsar så väl kvinnors som mäns frihet att utveckla sin egen person. Att män som grupp överordnas kvinnor som grupp socialt, ekonomiskt och maktmässigt är incitamenten för ett fortsatt upprätthållande av könsmaktsordningen. Män tjänar alltså på den orättvisa som den förtryckande strukturen för med sig. Men män är inte ensamma om att upprätthålla strukturen – alla människor återskapar dagligen könsmakts-ordningen och det vi lärt oss bör vara manligt respektive kvinnligt.

Könslönegapet mellan män och kvinnor är fortsatt stort och har sedan 1980-talet ökat snarare än minskat. En könsuppdelad arbetsmarknad där kvinnodominerade yrken värderas lägre, samt en homosocialitet män emellan som tar sig uttryck i att män tillåts gå vidare i arbetslivet och väljs till befordringar är de två största orsakerna till det ökande lönegapet.

Inom den politiska så väl som den ekonomiska maktsfären är kvinnor starkt underrepresenterade män. Även i den akademiska världen är det tydligt att kvinnor hålls tillbaka från de mest framträdande positionerna. De få kvinnor som släpps fram håller själva ofta tillbaka andra kvinnor för att säkra att de ytterst begränsade 'kvinnoplatserna' tillfaller dem. Mäns makt är ett uttryck för könsmaktsordningen, och även en förutsättning för att upprätthålla densamma.

Utnyttjandet av kvinnors kroppar är ett tydligt uttryck för könsmaktsordningen. Det sexualiserade våldet är en del av den struktur som förtrycker kvinnor, och består bland annat i våldtäkt, misshandel, pornografi, trafficking, prostitution och för många kvinnor vardagliga kränkningar. Oro för att utsättas för övergrepp – vardagsrädsla – är den andra sidan av det sexualiserade våldet, som begränsar kvinnors livsutrymme.

Förtrycket mot kvinnor har genom alla tider möts av motstånd. Sällan finns det dokumenterat, då historien ofta skrivits av män om män. När kvinnorörelsen organiserade sig i mitten på 1800-talet vann man genom kamp politiska segrar som rösträtt, rätt till utbildning och delvis lika rättigheter som män i lagstiftningen. Under större delen av 1900-talet stärktes kvinnors ställning i samhället. Kvinnors intågande på arbetsmarknaden är grundläggande för hur pass långt fram kvinnors positioner är idag, och berodde delvis på kapitalets ökade efterfrågan på kvinnors arbete men även i stor utsträckning på byggandet av en stark offentlig sektor. Genom feministisk kamp har många segrar vunnits, till exempel inom områden som rör kvinnors makt och rätt att bestämma över sina egna kroppar. Dessa segrar måste försvaras. Vårt mål är att genom organisering för feminism och jämställdhet avskaffa könsmaktsordningen.

Arbete

Mänskligheten har i alla tider varit upptagen med att producera det som krävs för att säkra sin egen överlevnad. I takt med att arbetet har kunnat utföras mer effektivt, har det krävts allt mindre arbete för att garantera omedelbar överlevnad. Man har kunnat producera ett överskott, som dock alltid har kontrollerats av den härskande klassen i samhället. Det är kring kampen om detta överskott som grunden till klassmotsättningarna finns.

Under mänsklighetens historia har den härskande klassen tillskansat sig överskottet av människans arbete på olika sätt. Den kapitalistiska formen av exploatering är lönearbete. Lönearbetaren säljer sin värdeskapande arbetskraft till kapitalägaren mot lön i form av pengar. Arbetaren får inte betalt för hela arbetsinsatsen. Delar av hennes arbete går till kapitalägaren i

form av mervärde. Detta mervärde kan sedan kapitalägaren förvalta efter eget tycke: som investering, spekulation eller som profit. Arbetskraft blir under kapitalismen en vara som kan köpas och säljas och där tillgång och efterfrågan påverkar priset, det vill säga lönen. Arbetslöshet innebär att kapitalägaren kan pressa ner lönen och därigenom öka vinsten.

Kapitalismens ensidiga syn på arbetet som medel för vinstmaximering gör att arbetet som skapare av gemenskap mellan människor försvinner och ersätts med konkurrens och anonyma penningrelationer. Människan har därmed tappat kontrollen över väsentliga delar av sitt liv. Hennes arbete har förvandlats från att vara ett medel för självförverkligande, social gemenskap och identitetsskapande till att bli ett medel för utsugning och mänsklig utarmning. Hon blir därmed alienerad, det vill säga främmande, från sig själv, sina medmänniskor, sitt arbete och sitt väsen som människa.

Arbetet kännetecknas i det kapitalistiska samhället av en allt högre grad av specialisering. Arbetsdelningen rymmer inneboende motsättningar. Specialiseringen har effektiviserat arbetet, ökat produktiviteten och skapat överskott men minskat överblicken över det egna arbetet för många lönearbetare. Inom industriproduktionen drev den kapitalistiska synen på arbetet och arbetaren länge på en utveckling där arbetsinnehållet utarmats och de monotona arbetsuppgifterna blivit fler. Samtidigt har det på senare tid stått klart att en minskning av monotonin och en större överblick för den enskilde arbetaren många gånger leder till högre produktivitet. Men med ökad kontroll över det egna arbetet följer också ökade krav på mer genomgripande förändringar av arbetsprocessen. Denna motsättning kan inte lösas inom ramen för det kapitalistiska produktionssättet.

Den höjda arbetsproduktiviteten inom industrin har möjliggjort att producera mer med mindre arbetskraft. Detta har medfört att tjänstesektorn har ökat i omfattning. Vilka tjänster som produceras, och hur tjänsteproduktionen är organiserad, styrs också av styrkeförhållandena mellan kön, arbete och kapital. Den höga arbetslösheten lägger grunden för en låglönemarknad inom tjänsteproduktionen, där lågproduktiva arbeten med dåliga villkor har börjat växa fram. En större del av ekonomin borde omfördelas till den offentliga sektorn, där behoven av mer personal är stora, istället för att gå till privat tjänsteproduktion.

Eftersom arbetet alltid har varit centralt för mänsklighetens överlevnad, har också hur arbetet har organiserats varit en avgörande fråga. Arbetarna och kapitalägarna har motstridiga intressen. För kapitalägarna handlar det om att vinsten ska vara den högsta möjliga, medan lönearbetarnas intresse är så hög lön och så bra arbetsvillkor som möjligt. Motsättningen

mellan arbete och kapital tar ofta formen av en motsättning mellan fackföreningsrörelsen och arbetsköpar-organisationer.

Fackföreningsrörelsen finns till för att stärka de arbetandes ställning och försvara deras kollektiva intressen. Det är därför som fackföreningsrörelsens styrka spelar en avgörande roll i kampen för socialism. Sverige har länge haft en av världens starkaste fackföreningsrörelser, och det har möjliggjort ett framflyttande av arbetarklassens positioner på arbetsmarknaden men också i samhället i stort. Den svenska modellen på arbetsmarknaden innebär att stora delar av de villkor som finns på arbetsmarknaden avgörs i förhandlingar mellan facket och arbetsköparna, istället för genom lagstiftning. I kollektivavtalen regleras bland annat löner och arbetsvillkor. Den svenska modellen har historiskt sett varit överlägsen lagstiftningen i att förbättra löner och utveckla arbetsvillkor. Genom en sammanhållen lönebildning för breda yrkesgrupper och en generös arbetslöshetsförsäkring kunde lågkvalificerade och lågavlönade arbeten till stor del fasas ut från arbetsmarknaden. Lagstiftningen spelar trots detta en mycket viktig roll. Med stöd av framåsyftande lagstiftning har fackföreningsrörelsens ställning som part på arbetsmarknaden stärkts och därigenom möjliggjort förhandlingar och avtal på fler av arbetslivets områden. Eftersom den svenska fackföreningsrörelsen har varit stark, har man kunnat ta ut ett stort löneutrymme som både har förbättrat människors levnadsstandard direkt men också indirekt genom att den har möjliggjort en utbyggnad av välfärden.

Fackföreningsrörelsens styrka beror på organisationsgraden och medlemmarnas aktiva deltagande. Därför är det av största vikt att fler organiseras fackligt och att den fackliga basorganisationen stärks. Det lokala fackliga arbetet på arbetsplatserna är kärnan i fackföreningsrörelsen. Ett starkt medlemsinflytande är av stor vikt för en levande och stark fackföreningsrörelse.

De senaste decenniernas högervändning av samhället har förändrat styrke-förhållandena mellan arbete och kapital. På områden efter område har arbetarklassens position försvagats, exempelvis har arbetsrätten och strejkrätten urholkats, löneuttaget har blivit lägre och anställningsskyddet har försvagats. För den framtida utvecklingen är det helt avgörande att kunna identifiera de strider på arbetsmarknaden som kan förändra maktförhållandena till arbetarklassens fördel. En avgörande strid är att förstärka fackföreningsrörelsens möjlighet till att ingå kollektivavtal som stärker löntagarnas ställning. För att åstadkomma detta måste organisationsgraden höjas och fackförbunden därigenom få fler medlemmar.

Institutionella hinder som idag försvagar fackföreningsrörelsen måste avskaffas. Den explosiva ökningen av otrygga anställningar är ett sådant. Arbetsköparna har fått utökade

möjligheter till att anställa på otrygga villkor och genom att bemannings-företag tillåts att förmedla jobb, och dessutom kringgå Lagen om anställningsskydd, har otryggheten på arbetsmarknaden ökat.

Överutnyttjandet av otrygga anställningar försvagar fackföreningsrörelsen, då en sådan anställning försvårar för facklig aktivitet. Att minska möjligheten till otrygga anställningar är en viktig strategisk utmaning för arbetarrörelsen.

Ytterligare en avgörande strid handlar om att bekämpa arbetslösheten. Kapitalismen har aldrig kunnat garantera allas rätt till ett arbete. Sedan 1990-talets ekonomiska kris har vi haft en permanent hög arbetslöshet i Sverige. Den höga arbetslösheten försvagar arbetarklassen och leder till sämre villkor på arbetsmarknaden. Det är en avgörande utmaning för vänstern att föra en politik för full sysselsättning. Ett bärande inslag i en sådan är att styra om resurser till att användas för produktiva investeringar. Det behövs ett statligt investerings-program för att bygga fler bostäder och infrastrukturen över hela landet behöver moderniseras.

Den offentliga sektorn är den största arbetsköparen för kvinnor, och det är genom att vi byggt upp en offentlig sektor som tar hand om de arbetsuppgifter som kvinnor annars skulle gjort obetalt i hemmet, som vi möjliggjort för kvinnor i Sverige att förvärvsarbeta i nästan lika hög utsträckning som män. Samtidigt har Sverige en av världens mest könsuppdelade arbetsmarknader.

Arbetsvillkoren i den offentliga sektorn, särskilt inom LO-yrkena i vården, skolan och omsorgen, är alltför dåliga och lönerna för låga. En av orsakerna till det är att den fackliga kampen är begränsad av att hänsyn till tredje part måste tas – vårdpersonal får exempelvis inte vidta stridsåtgärder som hotar patienters hälsa och liv. Då den offentliga sektorn inte är vinstdrivande förlorar inte heller staten direkt ekonomiskt på en strejk såsom kapitalisten gör, något som försvårar den fackliga kampen. Kampen för bättre löner och villkor inom den offentliga sektorn förutsätter därför en sammanhållen strategi inom de fackliga centralorganisationerna.

För att komma tillrätta med den ojämställda arbetsmarknaden, måste en rad åtgärder göras och resurser omfördelas från män till kvinnor. Det obetalda arbetet i hemmet måste fördelas jämställt, och i större utsträckning socialiseras, till exempel genom kvälls- och nattöppna förskolor, bland annat för att möjliggöra för kvinnor att arbeta heltid. En individualisering av föräldraförsäkringen är därför en åtgärd som skulle ha en positiv effekt på jämställdheten på arbetsmarknaden. Rätten till heltidsarbete måste dessutom garanteras genom lagstiftning. Att

minska möjligheten för arbetsköpare att anställa på visstid är ytterligare ett krav som skulle stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Kapitalismen har aldrig kunnat garantera ett arbete åt alla. Det är först när kapitalismens utrymme har begränsats som vi i Sverige har kunnat uppnå full sysselsättning. Orsakerna till detta har varit flera: framförallt en stark arbetarrörelse, som har haft ambitionen att bygga landet i bokstavlig bemärkelse, tillsammans med en ekonomisk politik som har satt full sysselsättning främst. Situationen underlättades av att kapitalismen expanderade och tillväxten var rekordhög. Under slutet av 1900-talet förändrades denna situation. Kapitalismens kris på 1970-talet och den sedan dess lägre tillväxttakten i ekonomin fick till följd att vinsterna inte kunde upprätthållas utan att löneutvecklingen pressades tillbaka. Den nyliberala offensiven, som i Sverige fick sitt genombrott efter krisen i början av 1990-talet, medförde bland annat att full sysselsättning inte längre var det viktigaste målet för den ekonomiska politiken. Sedan dess har vi haft en permanent hög arbetslöshet i Sverige. Arbetslösheten har försvagat löntagarna och försämrat villkoren på arbetsmarknaden, samtidigt har den också ändrat arbetsmarknadens funktionssätt.

Fackföreningsrörelsen ska gå i bräschen och ställa krav på politiken oavsett regering. Samarbetet med arbetarrörelsens partier är viktigt, men facket ska inte underordna sig något partis politik och önskemål. Ung Vänster behöver organisera fler medlemmar från LO-kollektivet.

Staten

Staten har historiskt alltid varit ett uttryck för den rådande ekonomiska ordningen och haft som funktion att ytterst garantera den härskande klassens makt. Dagens kapitalistiska samhällen är inga undantag. I Sverige grundar sig inte klassamhällets stabilitet på öppet våld, utan snarare på de förtrycktas acceptering av den härskande klassens makt. Därför är befästandet av den härskande klassens ideologi som samhälls norm, en viktig funktion för statsapparaten. En tendens i vår samtid är att med lagstiftning som hjälp låsa fast en viss politisk utveckling. Detta har varit tydligt inte minst inom ramen för EU, där en nyliberal ekonomisk politik har förts in i lagtext. På en rad områden återskapar staten rättigheter, skyldigheter och privilegier, på sätt som inte är frikopplade från klassamhällets och könsmakts-ordningens utseende. Det påverkar både lagarnas form och hur de upprätthålls. Lagarna garanterar ägandet av produktionen och har samtidigt till funktion att disciplinera arbetskraften. Klassamhällets hierarkier visar sig även i den maktutövning som exempelvis socialtjänsten och Försäkringskassan står för.

Staten genomsyras också av könsmaktsordningen. Huvuddelen av den politiska makten i samhället har alltid innehaft av män, men som ett resultat av kvinnorörelsens kamp har förändringar som har stärkt kvinnors ställning kunnat genomföras. Den politiska makten inom statens ramar kan användas för att befästa eller undergräva könsmaktsordningen. Ung Vänster kämpar både för att vinna en feministisk hegemoni inom statsapparaten och för att tvinga fram en jämn könsrepresentation på alla maktpositioner.

Staten fyller, och har historiskt fyllt, en central roll i att forma och upprätthålla rasistiska strukturer. Detta syns både i polisens och domstolsväsendets direkta rasism, i den rasistiska illegaliseringen av rasifierades migration som bedrivs i hela kapitalismens centrum, och i staters direkta deltagande, både historiskt och idag, i kolonialism och imperialism. Staters rasism är ett av de tydligaste exemplen på hur rasismen samverkar med kapitalintressena, och hur stater är redskap för den härskande klassen. Ung Vänster ser att den borgerliga staten alltid kommer vara rasistisk, och att kampen för kapitalismens avskaffande också är kampen mot statlig rasism.

Staten har en repressiv apparat, vars funktioner utövas både öppet och dolt. Polisen, domstolsväsendet och militären, som ingår i denna, har använts och används av de härskande klasserna. Den repressiva apparaten i kapitalismen används för att upprätthålla den härskande klassens makt, genom att skydda staten från systemhotande politiska rörelser och genom att disciplinera arbetskraften. När politiska krafter hotar den rådande ordningen möts dessa av repression av polis och militär. Detta yttrar sig i allt från övervakning till dödligt våld. Domstolar legitimerar denna repression, och är delaktiga i den genom att straffa statens upplevda och faktiska fiender. I alla klassamhällen används den repressiva apparaten också för att garantera den härskande klassens makt över produktionen. I kapitalismen slår den repressiva apparaten ner facklig organisering och kamp som hotar kapitalets makt över produktionen. Hela detta spektrum av repression förekommer både i Sverige och i resten av världen. Ung Vänster är motståndare till denna repression. Vi är mot alla former av politiskt organisations-förbud, och accepterar inte politisk åsiktsregistrering. Övervakningssamhället ska konsekvent motverkas och bekämpas. För varje revolutionär rörelse är motstånd mot repression en nödvändighet.

Statens konkreta utformning och uppgifter har alltid varit en arena för social och politisk kamp. I Sverige och många andra länder har en stark arbetarrörelse möjliggjort en utbyggnad av människors politiska och sociala rättigheter. Arbetar-rörelsen och andra progressiva krafter har spelat en viktig roll för att dels mildra effekterna av statens mest direkta och uppenbara stöd till kapitalet och borgarklassen, men också för att utvidga folkstyret genom statens olika

organ. Inga av dessa progressiva förändringar har kommit av sig själv, utan det har alltid krävts kamp. De har aldrig varit självklara utan ständigt mötts av ett hårt motstånd från högern. Insikten om att statens agerande påverkas av styrkeförhållanden förklarar också den politiska utvecklingen under de senaste decennierna, då vunna segrar alltmer har rullats tillbaka.

De politiska demokratiska rättigheterna är många gånger ihåliga. Yttrandefriheten, möjligheten till utbildning och möjligheterna till organisering begränsas i praktiken av borgarklassens ekonomiska makt. Privatiseringen av det offentliga rummet begränsar mötesfriheten. Föreningsfriheten hotas när arbetsköpare får större inflytande över pressade anställdas valmöjligheter på och utanför arbetet. Massmedierna ägs och kontrolleras av den härskande klassen, vilket innebär en stor makt över opinionsbildningen. Ung Vänster kämpar för att staten ska fortsätta demokratiseras. När så sker ökar möjligheten till att genomföra progressiva förändringar. Föreningsfriheten, yttrande- och tryckfriheten, offentlighetsprincipen och meddelarfrihet är exempel på avgörande demokratiska framsteg som folket tillkämpat sig. Ung Vänster kämpar för att försvara, stärka och fördjupa dessa rättigheter.

Vi motsätter oss en utveckling där stora delar av beslutanderätten överförs till överstatliga institutioner som exempelvis EU. På överstatlig nivå saknas många utav de viktiga förutsättningarna för att säkerställa ett demokratiskt inflytande. Ung Vänster är principiella motståndare till monarkin, och vill ha ett statskick som är fullt ut demokratiskt. Statsmakten ska också användas för att demokratisera ekonomin. Redan idag finns det ett omfattande gemensamt ägande, dels genom företag som ägs direkt av staten, landstingen eller kommunerna, men också företag som indirekt och delvis ägs gemensamt genom exempelvis pensionsfonder. Ung Vänster försvarar ett sådant gemensamt ägande, eftersom det gör det möjligt att förstärka demokratin och kan undanta delar av ekonomin från att fungera i enlighet med en kapitalistisk logik. Det gemensamma ägandet måste öka, och det redan befintliga gemensamma ägandet måste användas mer aktivt för att åstadkomma inflytande för arbetarna över hur deras arbete utförs och andra resultat än sådant som ligger i linje med kapitalismens princip om vinstmaximering. Att offentliga verksamheter ägs i bolagsform är ett exempel på hur marknadsanpassningen tvingar gemensamt ägda företag att agera på samma villkor som privata. Vi vill se vinster i offentliga företag omfördelas till samhällsområden där de behövs.

Vårt alternativ kräver brytandet av överklassens makt och en demokrati som omfattar större delar av samhällslivet än idag. Erövrade demokratiska fri- och rättigheter ska försvaras,

utvecklas och fördjupas. Människor ska tillsammans ha möjlighet att bestämma över hur vardagen och samhället ska utformas. Vårt demokratiska alternativ omfattar såväl politiken som ekonomin, och är en socialistisk och feministisk deltagande demokrati.

Välfärdsapparaten

Statens roll i den kapitalistiska ekonomin är motsättningsfylld. Det är inte bara genom lagstiftning

och kontroll som staten bidrar till att återskapa kapitalistiska produktionsförhållanden, utan staten har också en mer direkt roll som under 1900-talet kraftigt har ökat i betydelse. Verksamhet och institutioner som är nödvändiga för stabiliteten i systemen, men inte har kunna tillhandahållas av den privata marknaden, har organiserats av staten. Under den nyliberala epoken har vi sett en upptrappning av statens roll i att skapa privatkapitalistiska marknader, där sådana inte har funnits, och i att garantera vinster för privata bolag inom områden som tidigare har fredats från marknadsrelationer. Efterspelet till den stora ekonomiska krisen har gjort det ännu tydligare hur staten kan användas för att säkra kapitalets ställning. Efter att finanskapitalet under många år hade dikterat fram skattesänkningar och nedskärningar, och gjort stora vinster på spekulativ verksamhet, socialiserades finansinstitutionernas förluster. Kostnaderna för dessa vältrades över på medborgarna genom nedskärningar i offentlig välfärd och gemensamma pensionsåtaganden.

Samtidigt har 1900-talet och särskilt efterkrigstiden inneburit en uppbyggnad av välfärdsapparaten. I Sverige har utbyggnaden av den offentliga välfärden gått längre, och har varit mer präglad av arbetarrörelsens framsteg, än vad den har varit i många andra länder. Grundläggande inslag i den svenska välfärden var att den var offentligt ägd, generell och omfattade alla samt att den syftade till att minska klasskillnaderna. Utbyggnaden av välfärden stärkte kvinnors ställning i samhället, genom att delar av det obetalda arbetet socialiserades och att arbetsmarknaden därigenom öppnades upp för kvinnor. Även om det i huvudsak är kvinnor som fortfarande utför det ombesörjande och vårdande arbetet, var den offentliga sektorns utbyggnad viktig för att tydliggöra att detta arbete var samhällets ansvar. Den offentliga sektorns roll är i grunden att reproducera arbetskraften, men den har också gjort det möjligt att genom politiska beslut styra delar av ekonomin.

Välfärdsapparaten uppbyggnad var en klasskompromiss i en tid då arbetarklassen flyttade fram sina positioner. Klasskompromissen innebar att kapitalet gick med på generella sociala rättigheter och arbetarna ifrågasatte inte den privata ägande-rätten. Det innebar att många effekter av den kapitalistiska samhällsutvecklingen lindrades, och inom ramen för kapitalismen stärktes arbetarklassens ställning. Flera av de förändringar som genomfördes var

också viktiga för kapitalet, som exempelvis är beroende av ett visst mått av infrastruktur och ett utbildnings-väsende för att fungera. Detta betyder inte att kraven från arbetarrörelsen tillgodosågs utan strid. En anledning är att det alltid finns politiska motsättningar också inom de ledande skikten i samhället, bland annat när det gäller avvägningen mellan kortsiktiga och långsiktiga intressen. Expansionen av välfärdsapparaten hade inte bara ekonomiska effekter, som i vissa lägen kunde vara positiva för kapitalet, utan också mer grundläggande sociala effekter. När delar av produktionen lyftes bort från vinstlogiken förändrades också människors relationer sinsemellan i samhället.

På 1960- och 1970-talen radikaliserades arbetarrörelsen, samtidigt minskades klassklyftorna allt mer och välfärdsapparaten ökade i omfattning. Under 1970-talet bröts den höga tillväxt, som hade rått i stora delar av västvärlden sedan andra världskrigets slut. Kapitalets reaktion på detta var att steg för steg säga upp klasskompromissen. Under 1980-talet slutade välfärdsapparaten att byggas ut, och i samband med den ekonomiska krisen på 1990-talet genomfördes stora nedskärningar och försämringar. Under de senaste decennierna har ett omfattande systemskifte genomförts i Sverige. Detta systemskifte har inom kapitalismen förändrat relationen mellan arbete och kapital. På område efter område har arbetarklassen pressats tillbaka, och överklassens makt och rikedomar har blivit allt större. Processen är inte unik för Sverige, utan den politiska utvecklingen har sett likadan ut i hela västvärlden. Högern har brutit med tanken på klassarbete och drivit en hård ideologisk kamp för att vrida politiken åt höger. Nyliberalismen är överklassens projekt för att upprätthålla höga profitnivåer och har därför som mål att krossa rörelser som står i vägen, till exempel fackföreningar. Arbetarrörelsen har inte i tillräckligt hög utsträckning förmått att bjuda motstånd gentemot nyliberalismen och högerens offensiv.

Utbyggnaden av välfärdsapparaten har avstannat, och vänts till en avveckling. Fackföreningsrörelsen har försvagats, socialförsäkringssystemets täckning har minskat och stora privatiseringar har genomförts. De framgångsrika angreppen på välfärden visar att reformer inom ramen för det kapitalistiska samhället snabbt kan rullas tillbaka när maktförhållandena mellan arbete och kapital förändras. Idag är det en viktig utmaning för den revolutionära vänstern att peka på de materiella förhållanden som omöjliggör en ny klasskompromiss då dagens förutsättningar är fundamentalt annorlunda. Den höga tillväxt perioden är länge glömd och hotet om revolution skrämmer inte längre överklassen. Dagens kritik måste därför belysa kapitalismens omöjlighet att tillgodose alla människors grundläggande behov och därmed kapitalismens upplösning. Arbetarrörelsens viktigaste insikt bör därför vara att välfärdsapparaten endast bestod då kapitalets profit inte var hotad och att klassarbete aldrig kommer leda till ett upphävande av den privata äganderätten.

Den revolutionära rörelsen bör därför fokusera på att organisera sig för att kunna försvara vunna segrar och möjliggöra progressiva förändringar men inte drömma om en ny välfärdsapparat utan om det jämställda och klasslösa samhället.

MAKT OCH KÖN

Sexualiserat våld och kvinnors ohälsa

Mäns våld mot kvinnor, eller sexualiserat våld, är könsmaktsordningens mest brutala uttryck. Det sexualiserade våldet finns i många olika former och på många olika arenor. Det omfattar misshandel, våldtäkter, könsstympning och sexuella trakasserier såväl som prostitution och pornografi, och omger oss både i hem, i skolan, på arbetsplatser och i det offentliga rummet. Kvinnors utsatthet för mäns våld är ett samhällsproblem på samma sätt som kvinnors lägre löner eller osäkra anställningar. Det är inget väsensskilt från andra former av kvinnoförtryck, utan bygger på samma maktförhållande, kvinnor drabbas för att de är just kvinnor. Våld handlar om att påminna om vilket kön som besitter makten och är på så sätt en helt central del i upprätthållandet av mäns överordning. Våld mot kvinnor kan också användas som maktmedel i ett vidare sammanhang - i väpnade konflikter används ofta systematiska våldtäkter mot kvinnor som en medveten strategi för att demonstrera makt.

Våld och hot är ständigt närvarande i vardagen i Sverige. Nästan alla känner någon kvinna som de vet utsatts, och omkring hälften av alla kvinnor har själva erfarenhet av våld från en man. I de flesta fall är förövaren någon som står kvinnan nära. Även kvinnor som inte själva drabbats påverkas, hotet om våld inskränker kvinnors livsutrymme och handlingsfrihet. Många anpassar sitt agerande efter våldet utan att ens tänka på att det och mycket av det som betraktas som kvinnligt beteende är i själva verket grundat i rädsla.

Våldsutövande män och våldsutsatta kvinnor har ofta olika uppfattningar om vad som är våld och vad som inte är det. Män inkluderar endast det grävsta av det våld de utövar medan våld enligt kvinnor omfattar fler handlingar och beteenden än de mest brutala slagen. För att förstå våldet och relationer som präglas av det menar vi att man måste ta hänsyn till hela spektrumet av hot och våld, från de verbala kränkningarna och hoten till våldtäkterna och det grävsta fysiska våldet.

Misshandelsförhållandet är en process. Mannen klipper gradvis av kvinnans kontakt med omvärlden tills hon bara har honom att relatera till och få bekräftelse av. Det som till en början kan uppfattas som charmig svartsjuka övergår successivt i psykisk misshandel.

Kvinnans självförtroende och själv-ständighet bryts ner och hennes livsutrymme krymper. Väl inne i denna process är det första slaget ofta bara ännu en gräns att förhålla sig till. Genom att växla mellan våld och värme, vara både den som kränker och den som tröstar, förstärker mannen sin kontroll över kvinnan. Detta i kombination med skammen i att vara utsatt, att kvinnan själv ofta görs ansvarig för våldet, samt att hon kan vara ekonomiskt eller socialt beroende av mannen håller henne kvar i en tillvaro av hot och våldsutsatthet.

Samma mönster återkommer också i samkönade förhållanden. Även i samkönade relationer är det vanligt att våldet inte erkänns som våld, särskilt då parterna ofta uppfattas som jämbördiga i styrka och position. Det är också svårare både att söka och att få skydd och hjälp. Dels på grund av bemötande och kunskapsbrister hos de samhällsinstanser som ska hjälpa, dels på grund av att man kan känna ett ansvar mot den egna gruppen eller kanske inte är öppen med sin relation. En person som i ett förhållande med någon av samma kön utsätts för våld måste ha samma möjligheter till stöd och skydd som någon i en heterosexuell relation.

Mannen som slår, våldtar eller köper sex beskrivs ofta som avvikande på något sätt, vanliga föreställningar är att det bara handlar om män som är socialt utslagna, arbetslösa eller tillhör en rasifierad grupp. I själva verket återfinns våldsutövande män i alla delar av samhället och det som skiljer dem från andra män är inte etnicitet, klass eller social position utan just våldet. Mannen som utövar våld är ett resultat av könsmaktsordningen och den dominerande föreställningen om maskulinitet. Även om mäns våld mot kvinnor är brott mot lagen är det i ett samhälle som ständigt sanktionerar förtryck av kvinnor inte på samma sätt ett kulturellt brott. Män förväntas ha makt över kvinnor, inte minst i parförhållanden, och våld är det yttersta steget i försvaret av den positionen.

Att utsättas för våld kan leda till både fysisk och psykisk ohälsa. Kvinnor som blir utsatta för sexualiserat våld i någon form måste bli sedda och få stöd, hjälp och upprättelse inom såväl rättsväsendet som vården och omsorgen.

Mångårig kamp för kvinnors rättigheter har lett till att vi i Sverige har nått framsteg både i vår lagstiftning mot sexualiserat våld och i dess tillämpning. Så länge våld inom relationer är lagligt eller socialt accepterat, blir det svårare för kvinnan att ta steget att lämna en våldsamt eller destruktiv relation. I Sverige dröjde det fram till 1965 innan våldtäkt föll under allmänt åtal. Kvinnor som berättar om övergrepp misstänkliggörs och skuldbeläggs fortfarande, men vi ser att kampen för juridiska rättigheter har medfört betydande förändringar i synen på sexualiserat våld och har haft stor betydelse för de kvinnor som utsatts.

Kvinnans ställning i samhället och på arbetsmarknaden, och därmed möjlighet att försörja sig själv, är avgörande för att kunna bekämpa det sexualiserade våldet. I Sverige ser vi att kvinnor i utsatta positioner, till exempel missbrukare, är särskilt utsatta för våld.

Psykisk ohälsa är ett av de vanligaste och största problemen för kvinnor och unga tjejer i Sverige idag, det är också vanligare än bland män. Förutom att våld och upprepade kränkningar kan leda till ohälsa så hänger psykisk ohälsa även nära samman med makt, inflytande och delaktighet. Tjejer och kvinnor utsätts idag för oupphörlig exponering för absurda skönhetsideal samt en ständig fixering vid och sexualisering av sina kroppar. Samtidigt bär kvinnor alltjämt det största ansvaret för hem, barn och relationer och de befinner sig ofta i stressiga arbeten med små möjligheter till inflytande. Kvinnors högre ohälsa är en direkt konsekvens av könsmaktsordningen och därför är det framförallt kvinnor som drabbas när välfärden nedmonteras och ohälsotalen stiger.

Transkamp

Könsmaktsordningen bygger på föreställningen om två statiska kön, varken mer eller mindre. Dessa två separeras på en rad olika sätt, bland annat genom tydliga könsroller och könsuttryck. Ofta tas den här uppdelningen för självklar och de som bryter mot den straffas på olika sätt; till exempel genom hatbrott, diskriminering eller osynliggörande. Isärhållandet av könen och uppfattningen att det finns och alltid måste finnas två kön, får ofta långtgående konsekvenser för transpersoner. Bland annat är den psykiska ohälsan bland transpersoner mycket hög. Den här föreställningen innebär också en idé om att det kön man tilldelats vid födseln är statiskt. Det stämmer inte och drabbar särskilt människor som inte identifierar sig utifrån det binära systemet. Könsidentitet kan dessutom vara flytande eller variera över livet. Rätten till den egna kroppen är central. Ingen borde förnekas kroppslig autonomi. Rätten och möjligheterna att genomgå könsbekräftande behandling är en viktig del. Att nekas kroppslig autonomi kan leda till svåra konsekvenser för individen såväl psykiskt, socialt som fysiskt. På samma sätt är måste makten över sitt eget juridiska kön ligga hos individen. Kunskapsspridning är ett viktigt verktyg för att öka transpersoners handlingsutrymme. Men i grund och botten handlar det om könsmaktsordningens upphävande.

Kamp för sexuellt likaberättigande

Genom historien har olika samhällen haft olika syn på sexualitet. Synen på sexualitet hänger nära samman både med den rådande könsmaktsordningen och med ett samhälles ekonomiska och juridiska förhållanden. I dagens samhälle är heterosexualiteten norm. Förtrycket mot de som avviker från den heterosexuella normen får ibland långtgående konsekvenser såsom hets, hot och våld. Det tryck och osynliggörande man som homo- eller bisexuell person kan

uppleva från såväl sin närmsta omgivning som från samhället i stort kan vara ödesdigert, homo- och bisexuella personer har i genomsnitt en sämre hälsa än heterosexuella. Liksom kvinnors sexualitet i allmänhet osynliggörs och/eller exploateras, sker detta särskilt med kvinnlig samkönad sexualitet, inte heller i rörelser som kämpar för homo- och bisexuellas rättigheter ges kvinnor lika stort utrymme som män.

Den heterosexuella kärnfamiljen är idag inte längre den enda familjetypen. 1900-talets sexuella frigörelseprocess har börjat bana väg för andra samlevnadsformer och sexuella uttryck än de traditionellt accepterade. Nymoralistiska och värdekonservativa krafter går till angrepp mot denna utveckling genom bland annat hårdnackat motstånd mot alla former av framsteg i form av synliggörande och utvidgande av rättigheter. I den heterosexuella normen ligger föreställningar om och förutsättningar för hur maktrelationen mellan och inom könen ska se ut. Därför kan personers sexualitet som avviker från heteronormen både uppfattas som och vara ett hot mot mäns överordning. Den feministiska kampen och kampen för sexuellt likaberättigande går ofta hand i hand, eftersom de båda är tvungna att angripa den rådande könsmaktsordningen och då de båda blir angripna av samma konservativa krafter.

Ung Vänster verkar för ett samhälle där det står varje människa fritt att bejaka sin sexualitet och där heteronormen och tvåsamhetsnormen avskaffats. Där den heterosexuella kärnfamiljsnormen har fått ge vika för en mångfald av samlevnadsformer.

Rasism och fascism

Rasism

Klassamhället har alltid präglats av rasismen. Samtidigt har rasismen alltid varit en del av klassamhället, både i ideologiproduktionen och i de samhällsliga strukturerna. Dagens klassamhälle kan därför definieras som ett rasistiskt klassamhälle, där föreställningar om ras och etnisk eller kulturell tillhörighet ger upphov till en hierarkisk uppdelning såväl i arbetslivet som på bostadsmarknaden, inom utbildningen och politiken. Denna uppdelning sker genom rasifiering, det vill säga den process genom vilken vissa grupper underordnas och tillskrivs biologiska eller kulturella egenskaper som legitimerar exkludering och de härskande gruppernas exploatering. Rasifieringen är dialektisk på så sätt att den skapar ett inkluderande ”Vi” och ett exkluderande ”Dom”. I Sverige uttrycks detta tydligast genom uppdelningen ”svenskar” och ”invandrare”.

Rasism är en ideologi eller vardagligt synsätt som upprätthåller rasifieringsprocessen och uppdelningen ”Vi” och ”Dom”. Samtidigt som rasism skapar rasifiering är rasifiering en förutsättning för rasism. Detta ömsesidiga orsakssamband förklaras genom att ena faktorn är en social process och den andra en ideologi.

De rasistiska strukturerna har alltid format samhället, och är tätt knutna till utvecklingen av klassamhällena. För de härskande klasserna har rasismen fallit sig självklar som ett sätt att rationalisera och naturalisera ojämlikheterna, och täcka över de grundläggande samhälleliga konflikterna. Den tydliga kopplingen mellan klass och hudfärg har dessutom gjort rasismen till en del av överhetens klassförakt. Då rasismen utgör en central del av klassamhället finns det inget intresse bland de härskande klasserna att bekämpa rasismen, då det gynnar deras ekonomiska positioner.

Rasismen har sett olika ut i olika historiska sammanhang. Tidigare byggdes uppdelningen främst på indelningar i olika raser, men sedan andra världskriget har kultur och nationalitet kommit att spela en mer central roll för att legitimera ekonomiska och sociala skillnader inom arbetarklassen. De beskrivs ofta som ett resultat av kulturella skillnader, så att det framstår som att rasismen är något de utsatta skapar själva.

Rasism är ett fundament i den imperialistiska världsordningen. Fortfarande genomsyras den dominerande världsbilden av en rasistisk ideologi, där argument kring civilisering, modernisering och sekularisering används som ett rättfärdigande av både västvärldens dominans i världen och den internationella arbetsdelningen. De rasistiska föreställningar som legitimerar underordningen av rasifierade grupper inom samhällets alla sektorer används också som grund för västmakternas aggressiva imperialism. En viktig del i den antirasistiska kampen är därför att synliggöra och bekämpa imperialismen i dess kulturella och civilisatoriska beklädning. Samtidigt är det viktigt att bekämpa den rasistiska ideologiproduktionen.

En rasifieringsprocess äger alltid rum i samband med rasismen, men rasifieringsprocessens konkreta resultat, det vill säga de egenskaper som den rasifierade gruppen tillskrivs, varierar mellan olika tider och platser.

Islamofobi är det dominerande uttrycket för rasismen idag och vi ser hur islamofobin fått fäste och sprids genom såväl renodlad rasistisk propaganda, som etablerade högerpartiers och -debattörers benägenhet att använda sig av islamofobin som ett populistiskt verktyg i debatten. Med förevändningar om att värna värden som yttrandefrihet eller kvinnors

rättigheter, diskuteras muslimer och islam på ett sätt som spär på fördomar och konstruerar en bild av islam som ett hot mot Sverige och hela västvärlden. Påståendet att debatten om islam är tabubelagd upprepas, för att legitimera och dölja de islamofoba utgångspunkterna. På så sätt kan i grunden rasistiska påståenden döljas bakom uppmaningar om att ”våga ta debatten”. Den debatt som förs fram utifrån dessa premisser handlar om att befästa fördomar genom insinuationer, associationer och värdeladdade jämförelser mellan till exempel muslimer och terrorister. Genom att dra in etablerade partier och andra aktörer i samhällsdebatten till denna slags debatt, vinner rasisterna legitimitet för sina utgångspunkter och sin politik. Detta har vi sett exempel på i flera länder i vår omgivning och vi ser samma mönster bli allt tydligare i den svenska debatten.

Vår uppgift är att stå emot den här utvecklingen, att aldrig backa från våra principer om människors lika värde och att dra debatten åt vänster genom att belysa de verkliga konfliktlinjerna och samhällsproblemen, som springer ur klassamhället och könsmaktsordningen. Att mota tillbaka rasismen är en av vår tids viktigaste utmaningar.

Den ökade rasismen hänger tätt samman med de senaste decenniernas politiska utveckling, som inneburit att kapitalets makt ökat och klassklyftorna har vidgats. Människors möjlighet att påverka samhällsutvecklingen har minskat i och med att gemensamma tillgångar underställts marknaden och beslutsmakt över allt fler områden har flyttats till EU. Sammantaget har utvecklingen inneburit att demokratins räckvidd har minskats och de politiska skiljelinjerna blivit otydliga. I glappet mellan människors upplevelse av ett alltmer ojämnt samhälle och en politisk debatt som präglats av konsensus kring den ekonomiska politiken och avsaknad av debatt om klass och fördelningsfrågor, har det skapats ett utrymme för en rasistisk diskurs med drag av tillbakablickande nationalism. När skillnaden mellan höger och vänster blir otydlig och arbetarrörelsen inte lyckas bedriva en politik och föra en debatt som samlar breda majoriteter kring en ekonomisk politik för full sysselsättning och ökad jämlikhet, kan högerpopulister samla stöd kring andra konfliktlinjer. Samtidigt har borgerligheten intresse av en debatt som för blicken bort från materiella makt- och fördelningsfrågor, eftersom den döljer klasskonflikterna.

Efter sekelskiftet kan vi se hur USA och västländerna legitimerat sitt ”krig mot terrorismen” genom islamofobi och en rasifieringsprocess där muslimer tillskrivits våldsiska egenskaper. Genom denna hotbildskonstruktion har inte endast regelrätta krig legitimerats utan även ett framväxande övervakningssamhälle. I Sverige såsom i andra länder inskränks medborgarnas fri- och rättigheter med repressiva metoder, med förevändningen att det

handlar om terrorist-bekämpning. Framväxten av övervakningssamhället är ett av alla uttryck för en institutionell rasism som finns inbyggd i statsapparaten.

Rasism påverkar delvis kvinnor och män olika i och med att vi lever i en könsmaktsordning. De rasistiska föreställningarna skiljer ofta mellan män och kvinnor, och tilldelar dem olika egenskaper. Det blir till exempel tydligt då rasifierade grupper av kvinnor definieras som mycket mer förtryckta än andra, medan rasifierade män definieras som särskilt förtryckande. Klasssamhället och könsmaktsordningen har därför en central påverkan på hur rasismen utformas och vilka politiska, ekonomiska och lagmässiga effekter den har.

Ibland används argument med feministiska förtecken som verktyg för islamofoba förslag. Detta är inte bara negativt i det att det tvingar muslimska kvinnor att välja mellan sin religion och sin plats i det offentliga rummet utan också för att de splittrar kvinnokollektivet, försvårar gemensam organisering och döljer hur könsmaktsordningen är densamma i olika länder och kulturer även om den kan ta sig olika uttryck.

Det kapitalistiska samhället bygger på en rasistisk arbetsdelning även inom nationerna. Rasifierade grupper har hänvisats till lågstatusyrken, egna företag eller arbetslöshet. Historiskt sett har fasta arbetsförhållanden gjort det enklare för människor att bygga upp politisk styrka. Kampen för full sysselsättning och facklig organisering är därför en central del i det antirasistiska arbetet.

Trots att arbetarklassen objektivt förlorar på rasism, upplever människor ibland det motsatta och agerar därefter. Det kan handla om att man tror att arbetslösheten ska minska om invandringen minskar, eller att kostnaden för invandringen urholkar resurserna till välfärden. Insikten om att rasifierade grupper utgör en stor del av arbetarklassen, och med den en strävan om att motverka splittring längs etniska linjer för att organisera arbetarklassens hela bredd, är central för såväl vårt antirasistiska arbete som för klasskampen. Vår antirasistiska strategi går ut på att visa att arbetarklassen tjänar på att hålla ihop och att konflikten som målas upp mellan ”invandrare” och ”svenskar” är falsk. Rasifieringsprocessen och uppdelningen av ”Vi” och ”Dom” lägger grunden för en vardagsrasism som drabbar de rasifierade grupperna. För att se igenom det, och bygga en verklig solidaritet med de inom arbetarklassen, krävs det en stark klassmedvetenhet.

Fascism

Fascismen är en form av auktoritär, våldsam rörelse som är starkt fientlig till arbetarrörelsen och kvinnorrörelsen. Fascisterna försöker uppträda under folklig mantel och hävda att

klasskampen skall ersättas av en aggressivt nationalistisk politik. Historiskt har fascismen haft stöd av småborgerliga och feodala skikt som känt sig hotade av kapitalismen, men i dess faktiska politik har den entydigt gynnat storkapitalets intressen. Den reaktionära, ofta antikapitalistiska retoriken, har följts av en konsekvent pro-kapitalistisk politik.

Ytterst har de fascistiska maktövertagandena varit uttryck för överklassens intressen. Det har varit de som gett det avgörande stödet, där de fascistiska rörelserna har kunnat ta makten och slå ner folkets organisationer. Korporatismen, militarismen och centraliseringen av makt till statsapparaten passade kapitalet som hand i handske i de politiska situationer som förelåg.

Tanken om nationens bevarande är extra stark i ett fascistiskt samhälle. Av tradition har kvinnor tillskrivits rollen som nationens bevarare genom att hålla fast vid gamla traditioner och att uppfostra nationens barn till goda medborgare. Alla former av attacker mot kärnfamiljen ses av fascisterna som ett hot mot nationen i sig, eftersom det hotar traditionella värden och leder till sedernas förfall. Det fascistiska systemet begränsar kvinnor ytterligare och befäster kärnfamiljens roll som en av nationens viktigaste enheter.

Trots det har fascismen också visat sig kunna vinna insteg bland arbetarklassen, bland annat genom att lova bättre levnadsförhållanden och ett slut på kapitalismens avigsidor. Fascisterna har spelat på människors rädsla med sina krav på lag och ordning, och konsekvent drivit en politik för att pressa tillbaka kvinnors rättigheter och de landvinningar som kvinnorörelsen har uppnått. I situationer då arbetarrörelsen inte har förmått kanalisera det strukturella tryck som ligger på människor i progressiv handling, har de kunnat göra det i ett förakt riktat nedåt.

Strategier

Ung Vänster fyller en central roll i de antirasistiska och antifascistiska kamperna. Styrkan i vår antirasistiska analys är att vi ser sambandet mellan den organiserade och strukturella rasismen och kapitalintressena. Därför slår våra antirasistiska strategier mot rasismen på alla plan, och även mot kapitalismen. Rasistiska strukturer genomsyrar hela samhällslivet och produktionen, vilket till exempel tar sig uttryck i diskriminering av rasifierade på arbetsmarknaden och bostads-marknaden. Rasistiska och fascistiska organisationer förstärker dessa makt-strukturer genom att förklara dem som naturliga och aktivt verka för att upprätthålla dem. Dessa organisationer gynnar och gynnas av den vardagliga rasism som frodas i ett rasistiskt samhälle.

Våra antirasistiska strategier motverkar alla dessa aspekter av rasismen. Vi har ett ansvar att bemöta rasistiska åsiktsyttringar i vardagen såväl som i politiska debatter och därigenom

förhindra normaliseringen av rasistiska åsikter. Vi ska konsekvent stå upp mot rasistiska utgångspunkter och förslag och kämpa för att få debatten att handla om de verkliga samhällsproblemen och konflikterna. När rasistiska och fascistiska organisationer försöker ta plats på gator och torg bör de bemötas med en bred, folklig och konfrontativ motorganisering. Därigenom hindras dessa organisationer från att bli rumsrena, och deras anspråk på det offentliga rummet slås tillbaka. För att motverka det förtryck som rasifierade möter på bostads- och arbetsmarknaden krävs både politiska förslag som motverkar diskriminering och en offensiv socialistisk kamp.

Kampen mot rasism tjänar på att vara bred och inkluderande. Vi ser att de flesta människor är mot rasism, och vår uppgift är att organisera dessa människor i konkret politisk handling och att utveckla medvetenheten om hur kapitalismen och rasismen samverkar.

Vår antifascism handlar om att förvägra fascistiska organisationer utrymme och möjlighet att växa. Detta gör vi dels genom att motverka deras propaganda-spridning och dels genom att ta kamp mot dem när de försöker ta plats på gator och torg. Denna kamp förs på bästa sätt genom att få breda folkmassor att agera konfrontativt tillsammans.

De antirasistiska och antifascistiska kamperna är inte samma sak, men är tätt sammankopplade. Det är av yttersta vikt att vi deltar i och utvecklar dessa kamper.

Imperialism och internationell solidaritet

Imperialism

Dagens utvecklade kapitalism grundar sig på utsugning, kolonialisering med militärt våld och ekonomisk kontroll av underutvecklade länders råvaror, marknader och kapital. Under 1900-talet har kapitalismen blivit ett världsomspännande, imperialistiskt system, som sprängt nationsgränserna i jakt på nya marknader, billig arbetskraft och råvarukällor.

Imperialismen kännetecknas av att kapitalismen blivit övernationell, makten koncentrerats och stora världsomfattande monopol bildats som dominerar hela marknader. Kapitalisterna samarbetar i allt större omfattning i internationella och övernationella organisationer och frihandelssammanslutningar i syfte att ekonomiska, politiska och militära medel. En konsekvens av imperialismen är att motsättningar uppstår mellan imperialistiska intressen i deras jakt efter profit. Detta tar dels uttryck i konkurrens mellan monopol men det yttersta

uttrycket för motsättningen är regelrätt krigföring mellan imperialistiska makter om politisk och ekonomisk kontroll över nationer.

Allt oftare beskrivs den ekonomiska imperialismen med ordet globalisering. Det är en ideologiskt färgad myt att det skulle vara först nu som kapitalismen blivit global på allvar. Världshandelns andel av den totala ekonomin och utlandsinvesteringarnas andel av de totala investeringarna är idag ungefär lika stora som åren före första världskriget. Kapital och investeringar rör sig fortfarande till stor del i-länder emellan och de stora transnationella företagen har sin huvudsakliga bas i ett eller några få länder.

Den globala ekonomin är tydligt präglad av könsmaktsordningen. Kvinnor utgör idag majoriteten av alla fattiga och äger mindre än en procent av världens egendomar. Fastän kvinnor utför den största delen av allt arbete tjänar de endast en tiondel av inkomsterna. Till stor del beror det på att kapitalet profiterar på kvinnors underordning i länder med dålig arbetslagstiftning, låga löner och usla arbetsvillkor. Kvinnor är därtill starkt underrepresenterade i de fora där beslut kring den internationella ekonomin fattas, det gäller såväl i transnationella bolagsledningar, som i institutioner som IMF, WTO, Världsbanken och EU.

Det har också funnits en utveckling mot en global arbetsdelning och en starkare ideologisk dominans för kapitalets politiska företrädare. Den globala arbetsdelningen har till exempel inneburit att antalet industriarbetare i världen som helhet har ökat kraftigt medan det minskat i nord. Även om de flesta av länderna i syd tillkämpat sig formell självständighet är de idag på många sätt mer beroende av länderna i nord genom ojämlika handelsrelationer och krediter. I Man kan tala om ett centrum och en periferi, där såväl naturresurser som resultatet av det utförda arbetet tas från periferi till centrum. Underutvecklade länder blir fastlåsta i produktion av oförädlade råvaror och vinsterna flyttas istället till länder med tillgång till högteknologisk industri. Utsugningen av länderna i periferin underlättas av att många av dessa länder i praktiken styrs av en liten nationell elit som är ekonomiskt och politiskt uppknuten till det imperialistiska systemet och det transnationella kapitalet. Dessa grupper styr – mer eller mindre auktoritärt – mot det egna folkets intressen, bland annat genom att skydda utländsk egendom, kontrollera den inhemska fackföreningsrörelsen och slå ned folkliga protester och resningar.

Den ideologiska förskjutningen i världen har inneburit att den nuvarande ekonomiska ordningen har förklarats som given och orubblig. En viktig myt är att det är globaliseringen som med nödvändighet har skapat stora klyftor inom och mellan länderna. Historien visar

dock att det är maktförhållandena mellan arbete och kapital som påverkar fördelningen av rikedomar och ekonomisk utveckling.

I sista hand vilar den nuvarande ordningen på möjligheten att använda våld mot det som hotar viktiga ekonomiska intressen. Några få länder, främst USA, använder direkta metoder såsom militärt stöd och direkta interventioner för att tillvarata sina intressen internationellt.

Imperialismens centrum

Imperialismen skapar en enorm tillgång av billig arbetskraft, billiga råvaror och större profiler för de imperialistiska länderna, där Sverige ingår. Den imperialistiska avkastningen har gjort det lättare för kapitalet att spela ut arbetare i Nord och Syd mot varandra. Överexploateringen av arbetarklassen i Syd bidrar också till högre politisk stabilitet i Nord eftersom den skapar högre lönsamhet och därmed ett större löne- och reformutrymme där kapitalet kan gå med på fler kompromisser med arbetarklassen i centrum men ändå behålla sina höga vinstnivåer. Men också genom att bidra till lägre konsumentpriser för varor från låglöneländer, vilket gjort den sjunkande löneandelen mer uthärdlig för arbetarklassen i Nord. Det ökade reformutrymmet skapar också en större tilltro i delar av arbetarklassen och i arbetarrörelsen till att deras problem går att lösas inom kapitalismen och imperialismen. Mot imperialismens splittring ställer vi den internationella solidariteten.

Nationellt självbestämmande

Det pågår en förflyttning av beslutsfattande från de demokratiska institutioner som finns inom ramen för dagens stater till överstatliga institutioner och organisationer som EU, IMF och WTO. Dessa institutioner och organisationer omöjliggör för stora grupper av människor att ta del av och påverka beslutsprocessen och saknar såväl demokratisk legitimitet som folklig förankring.

Privatiseringar, avregleringar och den ökade makten för dessa överstatliga organisationer är strategier i kapitalets och högerns offensiv för att försvaga arbetarklassens positioner. Makten flyttas från de ofullkomliga, men existerande, formerna för demokratiskt styre som arbetarklassens politiska och fackliga organisationer samt kvinnorörelsen tillkämpat sig över till organisationer vars främsta mål är att stärka kapitalets makt.

Nyliberalismen har genom sin starka ideologiska offensiv gett sken av att staterna har spelat ut sin roll och att globaliseringen kräver att beslutsfattande flyttas till andra nivåer än nationalstaterna.

De demokratiska och politiska styrelseformer som idag finns i staten Sverige är överlägsna de som finns på övernationell nivå. De kan användas för att beskära kapitalets makt och påbörja demokratiseringen av ägandet. Allmän och lika rösträtt, demokratiskt valda parlament och regeringar, samt fackliga rättigheter är reformer som även om de inte kunnat hota kapitalismens existens har stärkt arbetarklassens möjligheter att påverka. Att utveckla och stärka dessa institutioner och rättigheter, samt att försvara det nationella självbestämmandet är en central del i arbetet för att stoppa nyliberalismens frammarsch.

Samtidigt som den nyliberala idén om nationalstatens död fått ett allt starkare fotfäste ser vi hur nationalistiska stämningar växer sig allt starkare. Dessa två, till synes motsatta idéer, en som betonar nationens upplösning och en som betonar dess styrka, förenas i att de båda försvagar arbetarrörelsens och kvinnorrörelsens positioner. Nationalismen ställer olika skikt av arbetarklassen mot varandra och döljer således de reella klass- och könsmotsättningarna inom landet. Samtidigt riskerar man solidariteten mellan arbetarklassen i olika stater.

Utmaningen för oss ligger i att bortom nationalismens idéer försvara de demokratiska landvinningar som stärker arbetarklassens positioner. Mot högerens nyliberalism och extremhögerens konservativa nationalism ställer vi gemensam kamp för gemensamma intressen.

Säkerhets- och försvarspolitik

Sverige har länge sagt sig vara ett alliansfritt land. I själva verket har militären, med statsledningens goda minne, sedan andra världskriget sett sig som en självklar del av västblocket och upprätthållandet av ett starkt svenskt försvar motiverades länge med hotet från öst. Under 2000-talet har synen på det svenska försvaret ändrats. Invasionsförsvaret har ersatts av ett insatsförsvaret, vilket bland annat innebär att Sverige i större utsträckning deltar i militära insatser utomlands. I allt större utsträckning motiveras svenska militära insatser med hotet från ”den internationella terrorismen”.

Sverige har närmat sig den aggressiva militäralliansen Nato, vilket skadar vårt lands möjligheter till självbestämmande. Nato är styrt av supermakten USA och har fått en allt starkare och mer självklar ställning i den Europeiska Unionen. Vi har redan sett USA utvidga Nato genom utbyggnaden av Partnerskap För Fred, PFF; en del av Nato där Sverige redan är medlem. Ung Vänster kräver att Sverige ska lämna PFF och anser att Nato ska läggas ned. EU har påbörjat en militariseringsprocess, genom skapandet av stridsgrupper och genom Lissabonfördragets solidaritetsklausul. EU:s militarisering handlar ytterst om att försvara det västeuropeiska kapitalets ekonomiska intressen inom och utanför Europa. Ung Vänster är

motståndare till denna militarisering och till svenskt deltagande i EU:s stridsgrupper. Skapandet av militära allianser leder generellt till upprustning och ökar ytterst riskerna för krig. Ung Vänster vill att Sverige ska vara ett alliansfritt land för att kunna föra en aktiv neutralitetspolitik och bli en röst för utsatta länder. Sveriges roll i världen ska vara att genom kontinuerlig dialog och konstruktiva förhandlingar bidra till konfliktlösning på alla nivåer. Även om det finns tillfällen då det kan vara befogat att använda Sveriges försvarsmakt i internationella FN-ledda insatser, ser vi att Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik primärt ska grundas på icke-militära lösningar.

Den allmänna värnplikten är en förutsättning för demokratisk kontroll av militären, och en möjlighet att ge den breda massan kunskap om det svenska försvarets organisation. Den värnplikt som används idag är dock urholkad så till vida att enbart en liten andel av varje årskull kallas in, vilket skapar en situation där enbart vissa utvalda får del av viktigt kunskap. Ung Vänster anser att värnplikten ska gälla så många som möjligt.

Vi vill att Sverige skall utvecklas till ett föregångsland i kampen för fred men det kräver också kamp mot vapenindustrin, som idag är en av världens största industrier. Vi kräver ett förbud mot svensk vapenexport. För att stoppa vapen-exporten krävs en minskad vapenproduktion. I syfte att skapa breda allianser i frågan ställer vi krav om att en del av vapenindustrin ställs om till civil produktion. Målet för den svenska vapenproduktionen skall vara att säkra Sveriges nationella självbestämmande och alliansfrihet.

Säkerhetspolitik handlar om mer än militära frågor och bör ses ur ett bredare perspektiv än de traditionellt dominerande frågorna om geografiska gräns-dragningar och militära lösningar. Detta gäller inte minst västvärldens oförmåga att komma bort från sitt beroende av energi och andra naturresurser som snart kan ta slut och som sannolikt kommer vara en källa för framtida konflikter. Ung Vänster anser att dessa säkerhetshot främst avvärs genom ett effektivt, rättvist och långsiktigt planerat nyttjande av naturtillgångar, snarare än medvapenmakt och vinstintresse. Klimatförändringarnas konsekvenser för det säkerhetspolitiska läget kan heller inte underskattas. Fattigdom och avsaknad av mänskliga rättigheter bidrar ofta till ökat våld i ett samhälle och därför måste säkerhetspolitiken innefatta lösningar även på dessa problem.

Kvinnor drabbas på fler sätt än män i krig och konflikter. Ett exempel på det är det faktum att våldtäkt ofta används som maktmedel. Systematiska våldtäkter används i vissa fall som ett led i etnisk rensning, genom att kvinnor våldtas och därefter nekas att göra abort. Systematiska våldtäkter betraktas idag av FN som en krigsförbrytelse och ett brott mot mänskligheten, men

fortfarande görs i praktiken alltför litet åt dessa brott. Även i icke-konflikttrabbade länder är kvinnors utsatthet för sexualiserat våld ett utbrett säkerhetspolitiskt problem.

Eftersom kvinnor levnadsvillkor skiljer sig från mäns, måste säkerhetspolitiken utformas utifrån ett feministiskt perspektiv. Det handlar till exempel om att se till kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa, rörelsefrihet och utsatthet för våld. Idag är kvinnor ofta uteslutna från fredsförhandlingar och säkerhetspolitik diskuteras sällan utifrån de specifika säkerhetshot kvinnor utsätts för, eftersom dessa ses som problem som hör hemma i den privata sfären.

Ung Vänster anser att den svenska säkerhets- och försvarspolitik ska vila på en feministisk grund. Idag är värnplikten könsneutral, det är ett viktigt steg, men andelen kvinnor på alla nivåer i försvarsmakten behöver höjas.

Internationella institutioner

EU

Den globala kapitalismen organiserar sig alltmer i ekonomiska och politiska maktblock och tanken om Europas förenta stater ligger på så sätt rätt i tiden. EU är byggt av kapitalet, för kapitalet, i ett försök att bli ett ekonomiskt maktblock jämte det amerikanska, det japanska och det kinesiska storkapitalet.

Ung Vänster vill inte att Sverige ska vara medlem i EU. Vi är motståndare till att EU utvecklas till en federal stat. Vi vill varken vara med i EMU, där en nyliberal politik är det lagstadgade rättesnöret, eller en försvarsunion, redo att försvara den europeiska protektionismen till varje pris. Ung Vänster motsätter sig skarpt EU:s gemensamma flykting- och asylpolitik genom Schengenavtalet, ett avtal vars konsekvens är nya murar mot omvärlden. Det är oacceptabelt att flyktingar idag anses utgöra en fara för staternas säkerhet.

EU är ett projekt som inte löser utan förvärrar Europas verkliga problem: mass-arbetslöshet, växande sociala klyftor och de akuta miljöproblemen. Dess strukturer är inte följden av en folklig demokratisk process, utan är konstruerade och påtvingade ovanifrån. Vi vill istället att Sverige och andra länder bidrar till att bygga upp mellanstatliga och demokratiska samarbetsformer som inte begränsar sig till ett fåtal västeuropeiska länder.

Internationell handel och skuldbördan

Ung Vänster är positiva till handel mellan länder, men världshandeln måste regleras med hänsyn till miljö och sociala faktorer. I-länderna måste sluta kräva frihandel av U-länderna samtidigt som man själv tillämpar protektionism. En förutsättning för utveckling i de

fattigaste länderna är att de tillåts skydda sina hemmamarknader och får möjlighet att övergå från enbart råvaruproduktion till förädling.

Skuldbördan är ett stort hinder för många länders utveckling och kan bara lösas med en avskrivning av de fattiga ländernas skulder. Lånevillkoren tvingar skuldsatta länder att föra en nyliberal politik och innebär att många länder i syd måste skära ner på den offentliga sektorn för att betala räntan och amorteringarna på lånen. Dessa summor överstiger idag betydligt det bistånd man får, med andra ord strömmar det varje år pengar från de fattiga länderna till de rika.

Det är viktigt att frågan om en definitiv lösning av skuldbördan knyts till frågan om bistånd. Bistånd i olika former kan aldrig lösa de grundläggande problemen, men är ändå ett viktigt medel för att i dagsläget direkt kunna bistå fattiga länder. Biståndet fungerar idag ofta som en del av en imperialistisk agenda från givarländerna. Syftet med bistånd måste vara att stärka mottagarländernas möjlighet att själva utvecklas. Bra bistånd kan förbättra de fattigas situation i de utsugna länderna, minska inkomstklyftorna och främja miljötänkande, jämlikhet och en demokratisk utveckling i enlighet med landets egna förutsättningar. Bistånd får aldrig vara ett medel för att öka svensk export, som det i många fall är idag. Inte heller får biståndsorganens egen prestige och anseende bestämma biståndets inriktning. Bra bistånd kan till exempel vara satsningar på utbildning och infrastruktur.

WTO, IMF och Världsbanken domineras idag totalt av i-länderna. En demokratisering av dessa organ skulle vara ett steg i rätt riktning, men kampen bör främst vara inriktad på att bygga upp och stödja progressiva motkrafter mot dem och den ekonomiska politik som de påtvingar fattiga länder.

Sverige är idag med sin ekonomiska struktur, sina transnationella företag och sitt medlemskap i internationella organisationer och frihandelssammanslutningar en del av imperialismen.

FN

FN spelar idag stundtals en konstruktiv roll vid konfliktlösning samt vid natur- och svältkatastrofer. FN-organ som exempelvis WHO intar ofta en progressiv position i diskussioner om handlingsstrategier för en rättvisare världsordning. Samtidigt är FN en del av det imperialistiska systemet och styrs ytterst av de dominerande intressena inom detta system, vilket kraftigt minskar organisationens progressiva handlingsutrymme.

Många länder representeras i FN av auktoritära regimer som är ekonomiskt och politiskt uppknutna till det imperialistiska systemet och det multinationella kapitalet, och som därför inte kan sägas representera intressena hos folkmajoriteten i det egna landet. För att FN skall bli ett verkligt redskap för en rättvis världsordning måste därför en demokratisering, genom bland annat avskaffande av vetorätten och de permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet, åtföljas av ökat folkligt inflytande i medlemsstaterna och en starkare internationell vänsterrörelse.

Internationell solidaritet

Internationell solidaritet bygger ytterst på att vi ser att kampen på många sätt är densamma världen över. Vi har gemensamma intressen i allt från fackliga rättigheter till nationellt självbestämmande, och har allt att vinna på ett fördjupat och förstärkt internationellt samarbete mellan arbetarrörelser och andra progressiva folkrörelser. För att bryta den splittring som präglar arbetarklassen, bland annat till följd av nationalism och religion, krävs gemensamma erfarenheter av organiserad klasskamp.

Det gemensamma försvaret av den nationella självbestämmanderätten är en avgörande del av den internationella solidariteten. Folkrätten måste försvaras mot de imperialistiska staternas försök att urholka den. Den ekonomiska kontroll IMF, Världsbanken och WTO utövar, framförallt över fattiga länder, måste uppmärksammas och motarbetas.

Vårt feministiska arbete är en viktig del av den internationella solidariteten. Gemensam kamp har i stora delar av världen gett landvinningar som visar att könsmaktsordningen är föränderlig. Möjligheten till en god sexuell och reproduktiv hälsa, lagstiftad rätt till sin egen kropp och rätten till utbildning är exempel på områden där kvinnor i olika samhällen och samhällsklasser har drastiskt olika levnadsvillkor.

I en värld där klyftan mellan fattiga och rika ökar, där krig och förtryck råder och där mänskligt skapade klimatförändringar försämrar människors livsbetingelser, lämnar allt fler människor sina hem för att skapa sig en mer människovärdig tillvaro. Flyktingpolitiken är på så sätt en viktig värdemätare på vilken vikt samhället tillmäter försvaret av de mänskliga rättigheterna. Genom att ge asyl åt dem vars mänskliga rättigheter är i fara tar vi vårt ansvar och visar att rättskränkningarna i den asylsökandes hemland är oacceptabla. Helt kan problemet med ökade flyktingströmmar dock bara lösas genom en rättvisare världsordning. Idag förekommer krig i allt högre utsträckning inom nationernas gränser. Ofta är det maktkamper och ekonomiska intressen som leder till krig. Rekryteringen av människor till

krig, genom frivillighet eller tvång, underlättas av fattigdom med sociala och ekonomiska problem.

Sverige och många andra länder har, genom exempelvis vår aggressiva vapenexport, skuld i många av de kränkningar av mänskliga rättigheter som förekommer världen över. Sverige måste lägga ökad kraft på att förebygga uppkomsten av nya flyktingströmmar. Under tiden måste de som är politiskt förföljda eller har humanitära skäl kunna få fristad i Sverige.

Mot imperialismen ställer vi alla folks rätt att själva bestämma över sin egen framtid.

Miljö och klimat

Människan har alltid påverkat likaväl som påverkats av naturen. Sedan industrialiseringen i mitten av 1800- talet har vi sett hur människans negativa påverkan på naturen eskalerat, och miljö- och klimatproblemen har tillåtits gå så långt att de idag utgör ett reellt hot mot såväl människa som natur.

Klimatproblematiken hänger starkt samman med kapitalismens funktionssätt, som premierar kortsiktiga och miljöskadliga produktionslösningar. Naturresursernas roll i ett kapitalistiskt samhälle är att bidra till ökad kapital-ackumulation. Resursförbrukningen ökar i takt med de moderna marknads-ekonomiernas utveckling, oavsett om det sammantaget innebär höjd eller sänkt levnadsstandard för folkflertalet. Industrialiseringen är däremot inte dålig i sig – genom att produktiviteten ökar möjliggörs ett samhälle med mindre arbete och högre livskvalitet.

De globala miljöproblemen är också tydligt kopplade till den globala makt-fördelningen och arbetsdelningen, där varor produceras i fattiga länder för att konsumeras i rika länder. Detta möjliggörs av att makten över såväl varu- som bränsleproduktion ligger i händerna på kapitalet. Exploateringen av arbetskraften i fattiga länder innebär en djupt orättvis makt- och resursfördelning, och är också en av de grundläggande orsakerna till det överhängande klimathotet.

Kapitalets behov av vinstmaximering är oförenligt med en rationell planering av produktion, konsumtion och resursfördelning. Kampen för att hejda människans skadliga påverkan på miljö och klimat behöver därför vara nära sammanflätad med kampen för ett socialistiskt samhälle. Socialistiska lösningar på klimatkrisen handlar om att flytta beslutandemakt från det

privata till det offentliga, och bygga en rörelse för att driva på förändringar som inte bara är bra för klimatet utan också ökar jämlikheten i samhället.

Den samhällseliga energiförbrukningen behöver sjunka betydligt för att komma ner i hållbara nivåer. Energianvändandet måste effektiviseras, men även minska i absoluta tal. Det kräver starkare samhällselig styrning av produktion och forskning, såväl som konsumtion av energi. Därför krävs också att energiproduktionen sker i offentlig regi.

Det privata ägandet av tekniska innovationer hotar utvecklingen av hållbara alternativ globalt. På kort sikt är stora inskränkningar och förändringar av patenträtten prioriterade, vilket också skulle utmana storföretagens intressen. Teknik som möjliggör förnybar energi kan fasa ut fossila bränslen, men ny teknik kan inte vara den enda lösningen utan införandet av förnybar energi måste gå hand i hand med långsiktiga lösningar för att minska den totala konsumtionen. Kärnkraft är ett ändligt energilag som är problematiskt ur ett miljö- och säkerhetsperspektiv i samtliga led från brytning till slutförvaring. Den ska därför avvecklas snarast möjligt och ersättas, med effektiviserad och minskad konsumtion och med alternativa energikällor.

Genom kapitalismen exploateras miljöproblematiken som en väg för kapitalet att skapa nya marknader. Syftet med bland annat lansering av miljövänliga produkter blir då inte att förbättra miljön, utan att skapa vinstmaximering för företagen. Resultatet blir dyrare och mer ineffektiva produkter, samtidigt som begreppet miljövänligt urvattnas till att enbart bli ett sätt att locka till konsumtion. I och med detta gör omfattningen av dagens så kallade miljövänliga produktion att klimatet skadas. På grund av samma vinstjakt säljer stater utsläppsrätter istället för att när de minskat sina utsläpp spara dem och minska de totala utsläppen. Därmed går den progressiva effekten förlorad.

Den globala arbetsdelningen av produktionen är ohållbar på sikt eftersom den förutsätter omfattande transporter. Det innebär att vi i framtiden ser att en allt större andel av den samlade arbetstiden i Sverige och väst kommer att gå till produktion av livsmedel och konsumtionsvaror. Den svenska omställningen till ett så kallat tjänstesamhälle är därför en utveckling som till viss del kommer att behöva vändas tillbaka.

Trafikfrågorna har allt för länge dominerats av bil- och oljebolagens vinstkrav. Istället kräver vi en rationell och demokratisk planering av trafiken. Flygtrafiken måste minska, i första hand på kortare sträckor. Kollektivtrafiken måste byggas ut och göras avgiftsfri. Tunga

vägtransporter måste i hög utsträckning styras över till järnväg, samtidigt som utvecklingen av ett transportsystem oberoende av fossila drivmedel måste påskyndas.

Livsmedelsproduktionen organiseras idag för att kunna leverera stora kvantiteter och klara långa transporter. Följderna blir monokultur på stora arealer vilket rubba ekosystemen, och att giftiga bekämpningsmedel används i så stor utsträckning att det skadar människa och miljö. Den globala livsmedelsproduktionen har under kapitalismen ett enda syfte: att generera vinst till kapitalägarna. Istället för den irrationella och miljöskadliga produktion som bedrivs idag behöver närhet till produktionen, demokratisk kontroll och människans behov av mat vara de viktigaste principerna för framtagande av livsmedel.

Den globala miljöförstörelsen och klimatförändringarna är tätt sammankopplade med imperialismen. De rika länderna kan på många sätt exportera sina miljöproblem i form av industriell produktion och utarmning av naturresurser till fattiga länder, samtidigt som de färdiga varorna och vinsterna går tillbaka till marknaden i de rika länderna. För att förbättra förutsättningarna för en hållbar utveckling krävs solidaritet med arbetarnas kamp för rimliga villkor och löner i fattiga länder, kombinerat med ökade transportkostnader och en styrning till mer närproducerad produktion och konsumtion i de rika länderna. Framgångsrik klasskamp i fattiga länder är avgörande för att även västvärldens arbetarklass ska kunna driva på för ett socialistiskt samhälle.

De rika länderna utnyttjar också sin dominans i överstatliga förhandlingar om miljö och klimat. Miljöproblemen måste lösas genom demokratiska diskussioner och beslut. För att lösningarna ska kunna formas genom folklig organisering bör omställningen för en bättre miljö gå hand i hand med folkbildning kring klimatfrågor. En samlad produktion rent geografiskt – från råvaruutvinning till förädlad vara – underlättar för demokratisk kontroll och planering av hela processen. Genom gemensamt fattade beslut kan vi komma överens om vad vi ska producera och hur produktionen kan organiseras på ett hållbart sätt, i olika delar av världen.

Samtidigt som miljö- och klimatfrågan på många sätt är en ödesfråga för vår generation, så kan den också vara en nyckel till ett annat samhällssystem, då dess lång-siktiga lösning står att finna i ett annat sätt att organisera produktionen och arbetet. Kapitalismens funktionssätt står i direkt motsättning till ett samhällssystem som bygger på social rättvisa och hållbar utveckling. Mycket kan och bör göras nu för att hindra miljö- och klimatkatastrofen, och den kampen går hand i hand med kampen för ett socialistiskt samhällssystem.

En socialistisk miljö- och klimatpolitik kan inte sträva efter att människan ska leva utan att påverka sin miljö. Den behöver istället hitta sätt att organisera produktionen så att den inte är skadlig för människa eller natur på vare sig kort eller lång sikt, och samtidigt förmår tillgodose alla människors grundläggande behov. Det som behövs för att lösa klimatproblemen är en planekonomi ställd under folklig kontroll.

Socialistiskt strategi

Ung Vänsters mål är det klasslösa samhället. Vi är ett revolutionärt ungdomsförbund som arbetar för att stärka och flytta fram arbetarklassens positioner i dagens samhälle, och för att förbättra vanliga människors levnadsvillkor.

Ung Vänster menar att en socialistisk samhällsomvandling aldrig kan ske endast med reformer inom det kapitalistiska systemets ramar. Vår politik måste syfta till att förändra själva samhällssystemet i grunden. Vår rörelse avvisar sedan länge varje tanke på att en socialistisk samhällsomvandling skulle ske utan folk- majoritetens stöd, bekräftat i allmänna och fria val.

Den revolutionära strategin förutsätter en ständig kamp för förbättringar och kan aldrig innebära ett förkastande av kampen för eller vikten av reformer. Dels för att vi genom dessa påverkar dagens samhälle och skapar värderingar som påverkar oss och våra liv idag. Dels för att vi genom att beskära kapitalets makt och demokratisera även ägandet och ekonomin successivt kan flytta fram våra positioner.

En särskild strategisk betydelse har reformer som undandrar verksamheter från kapitalets makt, liksom reformer som stärker de arbetandes makt och rättigheter på arbetsplatserna. Även reformer som ökar arbetarnas uttag av mervärdet är av strategisk betydelse, exempel på sådana krav är sex timmars arbetsdag och förändringar av pensionssystemet. Vårt socialistiska alternativ till den kapitalistiska ekonomin är en demokratisering av ekonomin. Banker, storföretag och andra för samhället strategiskt viktiga företag och näringar måste stå under demokratisk kontroll. Samhällsorgan under demokratisk kontroll ska bestämma investeringspolitiken. Samhällsfonder och löntagarfonder ska användas för att stärka de arbetandes makt och det samhälleliga inflytandet över produktion och kreditförsörjning.

Kampen för socialismen går via arbetet för arbetarklassens och folkmajoritetens omedelbara intressen. I denna kamp kan stödet för vårt politiska alternativ skapas, samtidigt som

arbetarklassens kampvana, självförtroende och samman-hållning stärks. Krav som inte kan åstadkommas inom det rådande systemets ramar, så kallade systembrytande krav, kan öka medvetenheten om kapitalismens begränsningar.

Huvudkraften för socialismen i vårt land är den svenska arbetarklassen. Det krävs engagemang och deltagande av en bred folkmajoritet för en övergång till och ett bestående av en socialistisk samhällsordning. För detta krävs i sin tur allianser med grupper inom mellanskiktet. Dessa har idag ofta en ställning som alltmer liknar arbetarklassens vilket innebär att de har ett objektiva intresse av en socialistisk omvandling. Detta underlättar skapandet av nödvändiga allianser mellan arbetarklassen och delar av mellanskiktet.

En grundläggande omvandling av samhället i socialistisk riktning kräver också en organisering av hela arbetarklassen. Det är därför av största vikt för vår socialistiska strategi att vi motverkar splittring längs etniska linjer och att rasifierade grupper får en större politisk roll inom samtliga delar av arbetarrörelsen.

Kampen för socialismen är också en kamp om ideologi och människosyn. Ett klassamhälle kan inte bestå utan ett passiva accepterande av det nuvarande samhällets maktförhållanden och dess fortlevnad. Detta samförstånd skapas genom ideologi. Strävan mot socialismen är också en strävan att skapa och förmedla vänsterns tankar om rättvisa och solidaritet till att genomsyra samhället. Kampen för en motideologi är därför viktig i kampen för socialismen. Genom kultur, forskning, utbildning och debatt som frigör sig från beroendet av stat och kapital kan förutsättningar för ett kritiskt ifrågasättande av gällande ”sanningar” och rådande maktförhållanden skapas.

För att arbetarklassen ska kunna enas i organiserad kamp krävs att de stora skillnaderna i inkomster, arbets- och levnadsvillkor motarbetas. Den samlade fackföreningsrörelsen har här en central roll. Större jämlikhet, trygghet i arbetet och erfarenheter av framgångsrik kollektiv kamp skapar en god grund för solidaritet och radikala krav. En stark arbetarrörelse behöver bygga en klass-medvetenhet som inte blundar för kön. Män ur arbetarklassen måste i vissa situationer avstå från fördelar de fått genom könsmaktsordningen, och träda tillbaka för att ge kvinnor utrymme. Deras intresse som män får inte stå i vägen för arbetarklassens intresse som klass. En stark arbetarrörelse måste också vara en rörelse som hela arbetarklassen kan identifiera sig med. Dels måste den samlade arbetarrörelsen bättre organisera de vars ställning på arbetsmarknaden är mest utsatt, som de rasifierade grupperna. Dels måste frågor som rör dessa gruppers villkor bli en mer naturlig del av arbetarrörelsens agenda och förståelse av vår samtid.

När kapitalägarna blir alltmer oberoende av nationalstaterna måste arbetar-rörelsen bygga upp ett internationellt motstånd. Att minska spekulations-kapitalets inflytande över politiken, genom exempelvis internationellt överens-komna transaktionsskatter och en mer produktiv användning av pensions-fonderna, är viktiga kortsiktiga reformer. En internationell samordning av fackföreningsrörelsen är nödvändig när de multinationella företagen försöker spela ut arbetare i olika länder mot varandra. Samarbetet över gränserna mellan folkrörelser och arbetarpartier är viktigt för utbyte av erfarenheter, informations-spridning och solidariskt stöd.

I ett land där fredliga och demokratiska vägar inte finns för att omvandla samhället kan den väpnade kampen vara en sista utväg. Därför arbetar vi till stöd för vissa befrielse-rörelser som använder väpnad kamp. Däremot är inte den väpnade kampen något som skall romantiseras. Den kan vara den sista utvägen för människor som saknar politiska, ekonomiska och mänskliga rättigheter. Det kan dock skapa problem som riskerar att prägla den rörelse som använder den eller det samhälle som skapas genom den. Som situationen ser ut i Sverige idag ser vi det som en självklarhet att en socialistisk samhällsomvandling i Sverige skall ske på fredlig väg.

Socialistisk klimatstrategi

Klimatkampens överordnade mål är att stoppa klimatkrisen och bygga ett hållbart samhälle. Klimatkrisen har under lång tid fördjupats och dess symptom får allt större inverkan på mänskligheten. I ett sådant läge har klimatfrågan en avgörande roll för vår socialistiska strategi. Likt klimatrörelsen strävar den socialistiska rörelsen efter ett socialt och klimatmässigt hållbart samhälle. Däremot kan klimatkampen aldrig reduceras till en strategisk möjlighet att införa socialism. Frågan är alltså inte hur vi bäst kan utnyttja klimatkrisen för att införa socialism utan frågan är hur vi bäst använder oss av socialismen för att bekämpa klimatkrisen.

Klimatkampen förutsätter, oberoende av den socialistiska rörelsen, krav och reformer som sammanfaller med socialistiska krav. Därför är det naturligt för oss att kämpa för dessa så långt det är möjligt. Det kan innebära socialisering, gemensamt styrd produktion och konsumtion och demokratisk planering av hur vi använder våra naturresurser.

Det enda vi med säkerhet kan säga om klimatförändringarna är att de fundamentalt förändrar förutsättningarna för människan och det samhälle hon skapat. Klimatförändringarnas mest påtagliga effekt kommer inte vara temperaturhöjningar, eller ett landskap som är annorlunda jämfört med idag, det kommer att vara de förändrade sociala strukturerna. När hela den mänskliga civilisationen förändras kommer människor, folk och klasser förhålla sig annorlunda till varandra. Därför konstaterar vi att såväl det kapitalistiska systemet som den mänskliga civilisationen står vid en tröskel, på vars andra sida samhället tveklöst kommer att se annorlunda ut jämfört med idag. Hur det samhället ser ut är upp till människan att forma.

En socialistisk klimatstrategi måste föras på två fronter. Dels i klimatrörelsen dels i arbetarrörelsen. Klimatfrågan handlar om förutsättningarna för mänskligt liv. Därför har klimatrörelsen nödvändigtvis ett brett politiskt subjekt som utöver arbetarklassen även inkluderar stora delar av mellanskiktet. Arbetarklassen har däremot en central roll även i kampen för en klimatomställning eftersom lösningen på klimatfrågan nödvändigtvis är uppbounden med införandet av socialism. Därför måste arbetarrörelsen bli den ledande kraften i klimatkampen och kunna ena en folkmajoritet bakom ett socialistiskt program för klimatomställning. En strategiskt viktig del av en socialistisk klimatomställning är att fackföreningsrörelsen ställer sig bakom ett sådant program och att ett klimatmedvetande blir en självklar del av den fackliga kampen. Utbytena mellan klimatrörelsen och arbetarrörelsen, både fackförbund och organisationer som jobbar för arbetarklassen på andra sätt, måste därför bli fler. Möjligheter att skapa rum för diskussion och samordning måste ske på initiativ från de som har ben i båda rörelserna. En socialistisk klimatstrategi behöver även innefatta att arbetarrörelsen får en större och mer central roll i klimatrörelsen, att bredare lager av arbetarklassen dras in i rörelsen och att den socialistiska och radikala delen av rörelsen stärks.

Feministisk strategi

Ung Vänsters feministiska analys bygger på att förtrycket av kvinnor är strukturellt, att könsmaktsordningen återskapar och upprätthåller kvinnors underordning, och att den feministiska kampens politiska subjekt således är kvinnorna. Vi avvisar strategier och krav som, även om de framförs med en feministisk retorik, splittrar gruppen kvinnor eller syftar till ett ökat utrymme för vissa kvinnor på de flesta andras bekostnad. Ett exempel på det är hushållsnära tjänster där arbetarklassens kvinnor ska städa istället för överklassens män, på så sätt undermineras kvinnors solidaritet med varandra och därmed i förlängningen det politiska subjektet.

Vi befinner oss nu i en tid av systemskifte och feministiska bakslag. Kvinnofientliga reformer, ökande kvinnomisshandel och nedmontering av den offentliga sektorn är en del av det politiska läget. Samtidigt har den feministiska rörelsen misslyckats med att i grunden göra det personliga politiskt, frågor som traditionellt betraktats som hemmahörande i den privata sfären hör fortfarande dit. Fördelning av hemarbete och ansvar för barn har lika lite politisk tyngd som frågor om våld, sexualitet och ohälsa.

Kvinnoförtrycket finns på alla nivåer i samhället. Det handlar om alla de frågor som rör kvinnors rätt till försörjning, ett självständigt liv och rätten till sin egen kropp och sexualitet. För att bryta könsmaktsordningen krävs en grundläggande förändring av den samhälleliga arbetsdelningen mellan könen. Idag är det huvudsakligen kvinnor som står för det obetalda eller lågavlönade omsorgs-arbetet. Många kvinnor har själva varit tvungna att korta sin arbetstid, och därmed sänka sin lön och pension, dels på grund av ansvaret för det obetalda hemarbetet och dels för att de yrken de arbetar i är för tunga för heltidsarbete. Kvinnor lönediskrimineras och har sämre förutsättningar på arbetsmarknaden än män. Därför är några av de viktiga reformer som krävs för att bryta arbetsdelningen mellan könen till exempel lagstadgad rätt till heltid, en stark jämställdhetslagstiftning, en delad föräldraförsäkring och en arbetstidsförkortning med bibehållen lön.

Den offentliga sektorn har en nyckelposition i den feministiska kampen. Det är inom den offentliga sektorn många kvinnor jobbar. Institutioner som förskolor och äldreboenden är en förutsättning för att kvinnor inte ska behöva göra den delen av det omsorgsarbetet obetalt. Det systemskifte vi ser nu, då det generella välfärdssystemet grundat på den enskildes rättigheter och skyldigheter nedmonteras riskerar att pressatillbaka kvinnors positioner. När samhället fransäger sig ansvar på allt fler områden och omsorgen om barn, gamla och sjuka åter läggs på familjen och den enskilde hotas kvinnors självständighet.

Brytandet av könsmaktsordningen handlar också om kvinnans rätt till sin egen kropp. Synen på kvinnokroppen och kvinnors sexualitet visar sig i allt från skönhetsideal och pornografi till det sexualiserade våldet. Mot bakgrund av detta är viktiga krav för kvinnofrid bland annat feministiskt självförsvar, ett rättssystem som tar våld mot kvinnor på större allvar och en sexualundervisning som utgår från en könsmaktsförståelse.

I tider av bakslag eller stillastående finns alltid en risk för och en fara i att rörelser vänder sig inåt. Exempel på det kan ses i delar av de postmodernistiskt orienterade teorierna och praktikerna, där analysen fokuserar på rörlighet och differentiering i konstruktionen av kön, könsuttryck och könsidentitet. Problemet med den synen är att om det politiska subjektet inte

går att fastslå försvåras kampen för frigörelse avsevärt. Parallellt med detta ser vi även tendenser till att se kön och könsmaktsordningen enbart som en teoretisk konstruktion frikopplad från såväl kroppar som mänskliga behov och känslor. Detta blir särskilt tydligt i frågor som rör kvinnors kroppar, till exempel prostitution eller surrogatmödraskap, där betydelse av kön och könsmaktsordning negligeras med argument om frivillighet och individualitet. I båda fallen handlar det om att köpa sig rätten att använda en kvinnas kropp för sina egna syften under kortare eller längre tid. I fallet med surrogatmödraskap kan vi i flera andra länder redan se hur fattiga kvinnor tvingas hyra ut sina kroppar i reproduktivt syfte till rika barnlösa par som dessutom köper sig rätten att under graviditeten besluta om hur kvinnan ska leva. Det bygger på en instrumentell syn på kroppen och innebär att man inordnar kvinnors själv-bestämmande och rätt till sina egna kroppar under någon annans intressen. Det skapar en verklighetsfrånvärd feminism som inte förmår förhålla sig till konkret existerande kvinnors faktiska villkor. Ung Vänster menar att det är av avgörande betydelse att kvinnorörelsen förmår samla sina ansträngningar i kollektiva strategier med udden riktade mot könsmaktsordningen.

Arbetet mot mäns våld mot kvinnor är centralt i den feministiska kampen. Även på det området ser vi idag en splittring av det politiska subjektet. Allt fler företräder en syn på mäns våld mot kvinnor där våldet påstås handla om något annat än makt och kön. Tydligast blir det vid så kallat hedersrelaterat våld, det bryts ut, beskrivs som något skilt från sexualiserat våld i övrigt och påstås bero på en främmande kultur eller osvenska värderingar. Ung Vänster menar att även om våldet har olika uttryck är det avgörande för arbetet mot det att vi förstår dess grund i könsmaktsordningen.

Det mest avgörande för en framgångsrik feministisk kamp ligger i kvinnors organisering för sina egna intressen. De gemensamma erfarenheter av under-ordning som alla kvinnor delar bildar en god grund för allianser och systerskap. Arbetet med feministiskt självförsvar och jämställdhetsgrupper har tydligt visat på den sprängkraft som finns i att tjejer går ihop för att stödja varandra, få syn på de gemensamheter som finns, göra politik av sina erfarenheter och kräva bättre villkor och mer makt. Precis som kvinnor och män är allierade i klasskampen kan kvinnor med olika bakgrunder och positioner vara allierade i kampen mot kvinnoförtrycket. Samtidigt ser vi att bakom vissa politiska frågor kan vi inte ena alla kvinnor.

Kvinnor behöver en självständig kvinnokamp, samtidigt som man tillsammans med männen kämpar mot kvinnoförtryck och kapitalism. Eftersom det handlar om en intressekonflikt är det nödvändigt att kvinnor själva får sätta dagordningen för den feministiska kampen. En

utvidgning av kvinnors makt, inflytande och utrymme kommer att innebära en inskränkning av detsamma för män. Ung Vänster är därför för särorganisering vid vissa tillfällen.

Radikala förändringar i könsmaktsordningen påverkar även klassamhället. Förändringarna kan både vara till för- och nackdel för arbetarklassen som helhet. Att driva krav som samtidigt attackerar klassrättvisor och könsrättvisor är en viktig utmaning för vänstern. Den feministiska kampen kommer i vissa fall leda till att arbetarklassens män förlorar socialt utrymme och relativ makt. I andra fall kommer de att tjäna på att en enad arbetarklass flyttar fram sina positioner genom krav som är både feministiska och socialistiska. Att bygga en klass-medvetenhet som inte blundar för kön är därför en central politisk uppgift.

Det jämlika samhället

Socialismen och feminismen är processer för människans frigörelse. Eftersom klassamhället och könsmaktsordningen formar och organiserar varandra är det svårt att se kvinnofrigörelse utan socialism och socialism utan kvinnofrigörelse.

I det jämlika samhället finns det inte strukturella förtryck som underordnar människor. Vi vill se ett samhälle där människor har möjlighet att vara delaktiga i den politiska beslutsprocessen och utöva reellt inflytande över samhällsutvecklingen. Men också ett samhälle där människor har makten över arbetsplatsen och själv fattar besluten som rör produktion, användandet av vinster och arbetsrättsliga frågor. Den ekonomiska och politiska makten ligger i händerna på folket.

I det jämlika samhället har både män och kvinnor reell makt över sina liv, såväl ekonomiskt som privat. Mäns kontroll över kvinnors kroppar upphör och en verklig sexuell frigörelse kan uppnås. Inte heller etnicitet spelar någon roll för vilken position man innehar i den samhälleliga hierarkin. Det jämlika samhället innebär att den gemensamma tryggheten skapar ett handlingsutrymme för friare individer. Könsrollerna är upplösta. De faktiska biologiska skillnaderna mellan könen anses som irrelevanta när det gäller samhällsposition och status. Mäns strukturella överordning och kvinnors strukturella underordning existerar inte i det jämlika samhället. När maktrelationerna mellan män och kvinnor försvunnit, försvinner också upprätthållandet av heteronormen. I det jämlika samhället kategoriseras inte människor efter föreställda etniska skiljelinjer, och den rasistiska ideologin har spelat ut sin roll. Det är ett samhälle som förmår skapa den sociala och materiella trygghet som ger människor förutsättningar att utvecklas och känna frihet.

Den socialistiska samhällsomvandlingen är ett resultat av kapitalismens motsättningar och människors organiserade kamp. Det är i kontrasten mellan samhällets strukturer och människans möjligheter vi ser nödvändigheten av en grundläggande samhällsomvandling. Viljan att förändra samhället växer fram ur den dagliga intressekampen.

Oavsett ägandeform behöver inflytandet på arbetsplatserna garanteras. Ett gemensamt ägande är ingen garant för arbetsplatsinflytande. En jämlik omfördelning av samhällets gemensamma resurser innebär att den ordning som idag gynnar en liten ekonomisk elit upphör. Vinster används för samhällsnyttiga investeringar och resursfördelningen mellan könen är jämlik. En mer långsiktig ekonomisk planering ersätter i det jämlika, socialistiska och feministiska samhället dagens kortsiktiga profitjakt. Slutligen är det jämlika samhället också ett samhälle som har genomgått en miljöomställning och präglas av miljömedvetenhet.

Dagens parlamentariska demokrati måste utvecklas. Den demokratiska processen måste breddas och bli en naturlig del av människors vardag. Vi har inga exakta modeller eller någon historisk mall för hur det svenska jämlika samhället ska utvecklas. Feminismens mål är ett samhälle fritt från könsförtryck och socialismens mål är kommunismen, det klasslösa samhället. Även i ett socialistiskt och feministiskt samhälle kommer skillnader och motsättningar mellan människor att finnas. Men socialismen och feminismens målsättningar innebär människans befrielse från alla former av ett organiserat systematiskt förtryck. Ett samhälle utan uppdelning i härskande och förtryckta klasser eller i mäns överordning och kvinnors underordning. Detta är förutsättningen för ett verkligt rättvist, fritt och demokratiskt samhälle.

Historien är inte avslutad i och med ett klasslöst samhälle eller könsmaktsordningens upplösande. Men mänskligheten kan äntligen lämna klassförtryckets och könsförtryckets långa historia bakom sig och utan strukturella begränsningar se sig själv i andra och bygga framtiden efter principen ”av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov”.

Ung Vänster behöver dig. Du behöver Ung Vänster.